

Universita Pardubice

Filozofická fakulta

Jan Kramář

Ježíš v Koránu a muslimské tradici

bakalářská práce

2007/2008

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Katedra religionistiky a filosofie
Akademický rok: 2006/2007

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jan KRAMÁŘ**

Studijní program: **B6101 Filozofie**

Studijní obor: **Religionistika**

Název tématu: **Ježíš v Koránu a muslimské tradici**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

V této práci se student zaměří na postavu Ježíše, proroka Islámské tradice, a jeho různé role v Koránu a v tradicích této tradice. V daném okruhu pak i na reflexi role proroka Ježíše některými Islámskými autoritami, také komparovaným s Islámskou reflexí novozákonního Ježíše Nazaretského. Představí jej na základě českých (resp. jiných západních) překladů s přihlédnutím k dostupným původním textům. Bude stručně referovat o Islámském pojetí vztahu Boha a člověka, o pojetí proctví v Islámu, práce se bude týkat i problémů nezbytně doplňujících takto vymezené téma. (Marie, matka Ježíšova; Ježíšova přízviska, křesťanské pojetí Ježíše Krista)

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Jesus in the qur'an / Geoffrey Parrinder. – Oxford : One World Publications, 1995. 187 s.

Jesus in the eye of the sufis / Javad Nurbakhsh ; trc. Leonard Lewisohn, Terry Graham. – London

Sahih al-Bukhari, Maktaba Dar-us Salam, Riyadh, 1996 Idries Shah

Příběhy dervišů, Portál, Praha, 2001 Jan A. Dus, Petr Pokorný (ed.)

Neznámá evangelia, Novozákonní apokryfy I-III, Vyšehrad, Praha, 2001

Kniha o počiatku a konci a rozpravania o prorokoch, islamske myty a legendy, Abu al-Hasan al-Kisái, Tatran, Bratislava, 1980

Vedoucí bakalářské práce:

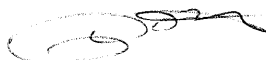
Mgr. Viola Pargačová
Katedra religionistiky a filosofie

Datum zadání bakalářské práce:

30. dubna 2007

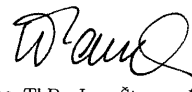
Termín odevzdání bakalářské práce:

31. března 2008

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.
děkan

L.S.

doc. ThDr. Ivan Štampach
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2007

Práce Ježíš v Koránu a muslimské tradici pojednává o jedné z osob vyskytujících se ve svaté knize islámu, v Koránu. Touto osobou je Ježíš, arabsky Ísa, který na základě nespočtu zmínek roztroušených v této knize, se v pronikání tímto charakterem objevuje jako syn, prorok, posel, soudce a dále v jemnějších a jemnějších obrysech, které pomáhají dokreslit reflexe této postavy napříč dějinami, jako živoucí obraz autority, jenž dodnes žije v srdcích miliónů vyznavačů islámu, muslimů. Tato práce je pokusem o nástin kontextů a podtextů, na kterých, pro většinu západního světa neznámé pojetí Ježíše vyrůstá, a tím i pokusem o ucelení tématu, které se v českých dílech, ale i překladech nevyskytuje. V rozmezích bakalářské práce je nastíněna tematika, v níž se otevírá obzor hlubšímu studiu jednotlivých oddílů, z kterých je poskládán obraz, symbol, věci ukrytých v životech velké části lidské populace, stejně jako ve velkém dílu lidských dějin.

- **Islám**
- **Korán**
- **Ježíš**
- **Ísa**
- **Prorok**

The work Personality of Jesus in al-Quran and Muslim Tradition is about one of the persons who could be found in the sacred book of islam, in the Quran. This personality is Jesus, 'Isa in arabic, who on the base of many mentions, disperset through whole book, appeared as a son, prophet, messenger, judge, and later in the finer and finer shapes, which will help us to complete those reflections of him, as an authority which is living in the heards of a milions believers, muslims. This work tries to draw whole contexts, from which, for the most of the western people, is the concept of Jesus growing. Further it is an attempt at completing this topic which is not available in Czech works, not even in any translations. In the range of bachelor work there are foreshadowed themes, where you can find a way for a deeper research of individual branches. There is complete picture, a symbol, of the things hidden in stories through the most of the population, either symbols of a big part of human history.

- **Islam**
- **Quran**
- **Koran**
- **Jesus**
- **'Isá**
- **Prophet**

I. Vznik islámu a možné vlivy na jeho formování.....str. 9

- a) Muhammad a možné vlivy na jeho smýšlení
- b) Sunna
- c) Redakce Koránu
- d) Hadíth

II. Koncept proroctví v Islámu.....str.15

- a) Proroci
- b) Islám: člověk a Bůh
- c) Člověk – Služebník Boží
- d) Pojetí hříchu

III. Pojmenování Ježíšova.....str. 21

- a) Ježíš: Prorok – *nabí*
- b) Mesiáš – *Al-Masích*
- c) Původ jména 'Isa a jeho význam

IV. Kdo je skutečně Ježíš?.....str. 25

- a) Barnabášovo evangelium
- b) Jeshu Bar Nagada a prorok 'Isa

V. Marie (Maryam).....str. 29

VI. Ježíšův život.....str. 33

- a) Jeho narození a zmínka o něm jako o „duchu“ a „slovu“
- b) Výroky a činy
- c) Ježíšův odchod a jeho návrat v posledních dnech
- d) Popis Ježíše v některých hadíthech

VII. Koránští křesťané.....str. 45

VIII. Stručně Ghazálího Ježíšova modlitba a úcta mystiků..str 48

Úvod

Postavu Ježíše tak, jak bude vymezena předmětem této práce, nalezneme v Koránu pod jménem Ísá¹, nebo pojmenováním al-Masíh² - jež bychom mohli přeložit jako Mesiáš, Kristus. Ježíš, který je jedním z proroků, a jedním z poslů, Božích, jejichž završitelem je prorok Muhammad, je jednou z podstatných a často zmiňovaných postav v posvátné knize islámu a tímto i entitou neopomíjitelnou pro islámskou tradici a pro jeho asketické rysy a moudrost i jednou z ústředních autorit pro tradice islámské mystiky (*tasavvufu*).

Předně bych chtěl podotknout, pro prvotní vyjasnění pojmů, že Ježíš, kterým se zde budeme zabývat bude, tak jak je v intencích této práce, výhradně tím Ježíšem, vymezeným Koránem a tradenty a následně interpretován tradičními exegety. A otázku, v souladu s mými kompetencemi, o podobnosti, či snad dokonce srovnávání s Ježíšem, který je esenciální postavou křesťanských tradic, pokusím se pouze otevřít, a to právě na základě Ježíše koránského. Proto se v práci přímo na komparaci nezaměřím a linka vinoucí se stránkami, snad sama bude podnětem k zamyšlení nad těmito otázkami, avšak ponechanými bez odpovědí.

V tomto zní výstižně výrok Hanse Künga: „Reflektovat Korán a spekulovat o něm je jedna věc, Korán interpretovat je věc druhá. Ex egeze, vy-čítání se nemůže, nesmí nikdy stát eis-egezí, v-čítáním. Korán smíme interpretovat jen na základě Koránu a ne na základě nového zákona, nicejského koncilu anebo jungiánské psychologie.“³

Pokud však přece jen v některých bodech přistoupíme k reflexi neislámské, půjde o interpretace a hypotézy z oborů lingvistiky a věd historických, čiré papouškování Koránu a hadíthů⁴ jako předmět této práce nepostačí. V některých částech pak, přece jenom, v závislosti na zpřehlednění a snazšímu proniknutí do látky mohou některá srovnání s tradicí křesťanské padnout.

Vycházejíce z akademicky „nepopsaného listu“, můžeme tedy zakoušet dobrodružství objevování Ježíše v Koránu, to kým je, jak je jmenován, jaký byl jeho život od kolébky až po „smrt“.

Po formální stránce je nutno dodat několik detailů, kvůli usnadnění pronikání zákoutími čísel, odkazů citací a souvislostí. Nejprve k citacím Koránu: ty jsou vždy jednotně uváděny na koncích odcitovaných pasáží a to v systému (64:12-22; 19:56) kde

---

¹ Kapitola Původ jména 'Isa a jeho význam

² Tamtéž.

³ KÜNG, Hans, ESS, Josef van. *Křesťanství a islám : na cestě k dialogu*. Jiří Hoblík a Luboš Kropáček. 1. vyd. Praha : Vyšehrad, 1998. str. 156

⁴ oddíl hadíth str. 13

je nejprve napsána číslice 64 odkazující na 64. sůru : verše 12 až 24 a také sůra 19. verš 56. Co se týče pojmů v kontextu práce zaměnitelným jako Alláh-Bůh, Ježíš-Ísa a podobně, upřednostňuji volný pohyb v těchto v tomto případě (jak se snažím momentálně postulovat) synonymech.

Tolik snad prozatím, a nyní, už se má zaujatá subjektivní existence loučí, a ustupuje do pozadí v zájmu vědy, tedy nashledanou v závěru...

I. Vznik islámu a možné vlivy na jeho formování

Nejprve, pro přehlednost celé práce, je třeba alespoň nastínit události, které vedly ke vzniku islámu. Základním náčrtem souvislostí s ohledem hlavně na ty, které budou hrát roli pro dané téma práce, zároveň zasadím do kontextu pojmy, které je nutno chápat pro celek této práce.

Islám (podřízení se boží vůli) je náboženstvím, monoteistickou vírou v jednoho boha Alláha, jehož posledním a nejdůležitějším prorokem je Muhammad. Sami muslimové kladou počátky svého náboženství již k samotnému stvoření člověka, k Adamovi, kterému bylo předáno i jeho plné poznání a skrze dějiny lidstva a linii proroků až k proroku poslednímu, Muhammadovi, pečeti proroků, jehož prostřednictvím Bůh zjevil plnou pravdu, slovo Boží (Qurrán).⁵

My však budeme chápat jako období vzniku islámu období života proroka Muhammada a období několika desítek let po jeho smrti, kdy se udály zásadní události pro jeho zformování.

Prostředí, ve kterém vznikl islám, tedy lidé v něm a jejich způsob života, měli zákonitě vliv na jeho formování. Původní obyvatelé arabského poloostrova, Arabové, žili v té době kočovný život nomádů a obchodníků, a obchodní uzly, na nichž vznikala města (Medína, Mekka), se stávala místem kontaktu mnoha kulturních vlivů, vzhledem k čilému obchodnímu kontaktu s Palestinou a Sýrií, po moři pak s Etiopií, Indií⁶ a můžeme nalézt i stopy kontaktu s mnohem vzdálenějším Orientem. Mezi původními obyvateli bychom kromě nativní antropomorfní naturalistické víry v astrální božstva a personifikované přírodní síly, uctívané obětmi, stavěním kamenných model a zasvěcených míst, našli i židovské a křesťanské konvertity mezi původním obyvatelstvem, kde vyznavači těchto náboženství byli přítomní i jako cizinci, hlavně jako obchodníci. Jih arabského poloostrova byl také na krátkou dobu ve 4. a 6. století dobyt křesťanskými Etiopy. Na obyvatele severu arabského poloostrova pak měla vliv Byzantská říše. V arabském prostředí bychom našli mnoho následovníků monofyzitů, nestoriánů, gnostiků a příznivců mnoha jiných drobných sekt.⁷

---

⁵ KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty Islámu*. Vyšehrad, Praha 1993 str. 9 ..Podrobněji pak v kapitole Proroctví v Islámu

⁶ Tamtéž

⁷ Tamtéž str. 11

a) Muhammad a možné vlivy na jeho smýšlení

Život Muhammadův je kladen mezi léta 570 (tradičně)-580 až 6. června 632 do oblasti dnešní Saudské Arábie.

Muhammad je esenciální postavou islámské víry, jeho prostřednictvím totiž podle muslimů bylo předáno (završeno) boží zjevení lidem, a jakožto osoba bezchybná, se svými skutky a výroky v dochovaných tradentech a legendách stal vzorem pro celé spektrum, které zahrnuje společenský i individuální život muslima. V každém případě svými skutky změnil řád arabské kmenové společnosti a ovlivnil budoucí dění tak, jako málokterá historická osobnost.⁸

Poselství Muhammad obdržel postupně, nejprve byl podle tradice osloven andělem Gabrielem (Džibrílem) slovy „přednášej!“ (Qurrán)...to bylo kolem roku 610 n.l.v době, kdy žil se svojí první ženou Chadídžou, s jejímž přispěním se mohl usadit, a na základě svých vizí začít přednášet o tom, co mu bylo vyjevováno. Nepochybně ještě před tím se setkával s mnoha křesťany a Židy při svých obchodních cestách do Sýrie, a s největší pravděpodobností i potom. „Věděl o jejich knihách, ale sám je nečetl“⁹. Jako jeden z důkazů o Božském původu zjevení pak vysvětlují islámští učenci jeho přídomek *'ummi'* jako „negramotný“, podle současných islamistů je však původní význam slova: „neznalý svatého Písma“.¹⁰ Vzhledem k některým pasážím Koránu (viz níže) je však nepochybné, že měl určité povědomí o některých detailech židovské i křesťanské věrouky.

Za den, od kterého započalo islámské datování, a my ho můžeme chápat jako den symbolicky vyjadřující vznik islámu, bylo určeno 24. září 622, kdy Muhammad s několika desítkami svých přívrženců přesídlil (*hidžra*) z Mekky, kde byl kvůli svým výstupům perzekuován, do Jathribu (později přejmenovaného na jeho počest na Madínat al-Nabí - město Prorokovo), kde se začala budovat širší základna věřících *umma*.¹¹ Konflikt s Mekkánci pak pokračoval, dokud nebylo po několika válečných střetnutích podepsáno roku 628 příměří, roku 630 byla pak konečně Mekka dobyta. V roce 632 potom Prorok Muhammad umírá v Medíně, kde je pohřben.

Na tom, že Muhammad je prorokem posledním, se vždy shodovala celá *umma* a dodnes je to fakt zakořeněný tak hluboko v islámské tradici, že nenechává žádný prostor

---

⁸ Viz kapitola Proroctví v Islámu

⁹ KROPÁČEK, *Duchovní cesty Islámu* str. 13

¹⁰ PELIKÁN, Petr. *Sunna, Pramen Islámského Práva*. Ediční středisko právnické fakulty UK v Praze, 1997 str. 8

¹¹ KROPÁČEK, *Duchovní cesty Islámu* str. 11-27 a též v PELIKÁN, Petr. *Sunna, Pramen Islámského Práva* 6-61

pro diskusi. Muhammad je totiž zván pečeti proroků: „A Muhammad není otcem žádného muže z vás, ale je poslem Božím a pečeti proroků. A Bůh je vševědoucí o věci každé.“ (33:40), a jeho smrtí je ukončena přímá komunikace Boha s lidmi. Po smrti Muhammada, posla Božího, a tím i ucelenosti poselství, vyvstala proto v původně theokratickém zřízení nutnost fixace tohoto poselství. V tom, co bylo zjeveno jako poselství Boží, se první muslimové, pro úplnost nového náboženství, tedy islámu jako zjevení s nárokem pokrýt celou lidskou, individuální i společenskou existenci, začali dotazovat, co z toho, co nebylo slovem Božím skrze ústa prorokova, ale chováním samotného proroka, v dané situaci, by mohlo posloužit příkladem pro daný aspekt lidského žití.¹² (viz níže dokonalost prorokova jednání) Zde pak vzniká další prostor pro influenci křesťanských, stejně jako jakýchkoliv jiných vlivů do tradice.¹³

b) Sunna

Slovo *sunna* znamená v arabštině původně všeobecně zvyklost, obyčej, tradici. Už za Muhammadova života se ovšem běžně užívalo pro označení souboru norem přijímaných na základě jeho jednání. Sám Muhammad k následování svých zvyků muslimy často vyzýval.¹⁴

Muhammad pro situaci která nastala po jeho smrti, neurčil žádného svého konkrétního nástupce. Proto jeho následovníci složili, ve věrnosti staroarabským tradicím hold Prorokovu příteli a tchánu Abú Bakrovi.¹⁵ Ten se tak stal „nástupcem Posla Božího“ (*chalífat Rasúl Al-láh*) – Později byl potom muž v čele obce nazýván jednoduše Chalífou a většina muslimů následující jako představitele obce muže z rodu Kurajšovců voleného předními muži obce se potom nazývají „Lid tradice a společenství“ (*ahl as-sunna wa l-džamá‘a*)¹⁶

Již v tomto momentu dochází k prvnímu rozkolu, protože část věřících se přiklonila jako k nástupci Muhammadovu k Alímu b. Abí Tálíbovi, nejbližšímu Prorokovu příbuznému, jeho bratranci a manželovi Prorokovy dcery Fátimy. Následovníci této linie jsou nazýváni šiité.

---

¹² BELL, Richard. *The origin of Islam in its christian environment*. London : Frank Cass, 1968. str. 192

¹³ Tamtéž str. 190-198

¹⁴ PELIKÁN, Petr. *Sunna , Pramen Islámského Práva*. str. 69

¹⁵ KROPÁČEK, *Duchovní cesty Islámu* str. 25

¹⁶ Tamtéž str. 26

Metodou zvolení byli potom uznáni prvními čtyřmi tzv. pravověrnými chalífy Abú Bakr (chalífem 632-634), Umar b. al Chattáb (634–644), Uthmán b. Affán (644-656) a Alí b. Abí Tálíb (656-661). Jejich výroky a výnosy pak doplňují právní normy.¹⁷

Po smrti Alí b. Abí Tálíba, se dostává k moci Mu^cáwija jímž se započíná vláda Umajjovců (661-750).¹⁸

c) Redakce Koránu

Muhammadovo poselství bylo zjevováno postupně. Je však patrné, z podrobnějších výzkumů Koránu, že tak, jak se měnilo prostředí, v kterém se Muhammad pohyboval a jak se měnilo jeho myšlení, byly i některé z původních poselství nejen doplňovány, ale i pozměňovány a slučovány do nepůvodních celků - *súr*. V počátcích, kdy Prorok své zjevení předával svým posluchačům, bylo toto poselství určeno hlavně k ústní recitaci, tedy nebylo, alespoň ne souhrnně, literárně fixováno (kanonizováno). Výjimku tvořily útržkovité záznamy, pořízené však ne Muhammadem, ale některými z jeho blízkých, ze kterých ty nejstarší zápisky vznikaly snad již v Medínském období (po *hidžře*). Jak bylo již řečeno, podle některých dohadů byl Muhammad negramotný, což je také tradičním postojem muslimů pro podporu neovlivněnosti Proroka jinými písemnými zdroji.¹⁹

Po Muhammadově smrti, hlavně když přímí pamětníci Muhammadových zjevení důsledkem válečných střetů, ale také stářím, umírali, přišel Umar al-Chattáb s návrhem k Abú Bakrovi fixovat to, co bylo zjeveno. Abú Bakr tedy pověřil tímto úkolem Zajda ibn Thábita, bývalého Muhammadova sekretáře.²⁰

V té době byly známy čtyři ucelenější sbírky celého koránu²¹:

---

¹⁷ KROPÁČEK, *Duchovní cesty Islámu* str. 26

¹⁸ Tamtéž str. 27

¹⁹ *Korán*. Ivan Hrbek. 4. vyd. Praha : Academia, 2000. 797 s. Z arabského originálu podle různých vydání přeložil, předmluvou, komentářem a rejstříkem opatřil Ivan Hrbek. str. 67-68

²⁰ Tamtéž str. 70

²¹ *Korán*. Ivan Hrbek. str. 71

1. kodex Udajje ibn Ka'ba - jednoho z bývalých prorokových písařů
2. kodex 'Abdallaáha ibn Mas'úda – mající autoritu v Kúfě
3. kodex Abú Músy al Aš'áriho – jenž se těšil oblibě v Basře
4. kodex Miqdada ibn 'Amra – o němž se tvrdí, že byl přijímán obyvateli Himsu v Sýrii

V těchto spisech navzájem nedocházelo k nějakým větším odchylkám. U textu, který je ale odrazem slova Božího, pak sebemenší odchylky ve významu, vzbuzovaly spory. Třetí Chalíf 'Uthmán potom v reakci na zostřující se spory reagoval výzvou k jednotné kanonizaci Koránu. Ustanovil tedy komisi. Do čela této komise jmenoval již zmiňovaného Zajda ibn Thábita, Prorokova sekretáře, který byl již jednou pověřen sepsáním Koránu. Ostatní členové komise, Kurajšovci, byli voleni povícero spíše z politických důvodů, jelikož většina z nich byla v době Prorokovi smrti malými dětmi. Sama fixace proběhla v letech 651 – 656, tedy přibližně 20. let po Muhammadově smrti. Kanonizovaný spis označovaný jako 'Uthmánovský text, či Vulgáta, byl rozeslán po celém muslimském světě.²²

V uspořádání, v jakém byl Korán sjednocen, je znám i dnes. Postupem času vytlačil ostatní minoritní uspořádání a proto se v celém, tak mnohostně rozvětveném světě, snad jen až na drobné apokryfní výjimky u některých šiítských sekt, setkáváme s jedním Koránem.²³

Ačkoliv byl Korán písemně fixován, tradiční recitace je stále podstatnou součástí islámu, a někteří muslimové se jej dokonce učí celý nazpaměť (těm se říká *háfizové*). Ti jsou potom ctěnými členy společenství. Kvůli nejasnostem ve výslovnosti a způsobu čtení některých detailů, zapříčiněným formou starého arabského písma, se v 10. století ustanovilo 7 kanonických verzí čtení a recitace. Roku 1923 byl pak v Egyptě vydán Korán, který je dnes nejrozšířenějším a obecně uznávaným.

---

²² Tamtéž str. 72

²³ Tamtéž str. 73

d) Hadíth

Islám neuznává zákony, vzniklé jinak než na základě Boží vůle, to je základním axiomem islámského práva - *šaríy*. *Šaría* má přitom mnohem širší záběr, než jak je obsah slova „právo“ chápán u nás. Zahrnuje veškerou lidskou činnost, vztah člověka k Bohu, k ostatním lidem, okolnímu světu i k sobě samému. V řadě oblastí sice ponechává člověku prostor, aby podrobnosti rozpracoval sám podle toho, co nejlépe odpovídá době a místu, kde žije, vždy se tak ale musí dít výhradně v hranicích daných Boží vůlí. Základním zdrojem poznání této Boží vůle je Korán jakožto bezprostřední slovo Boží. Vzhledem k rozsahu *šaríy* v něm ovšem zdaleka ne vždy lze najít bezprostřední podrobnou odpověď na každou otázku. Již od počátku Muhammadova prorockého působení proto vyvstávala potřeba Korán doplňovat detailnějšími prameny. Během Muhammadova života se mohli muslimové s nejasnými a spornými případy obracet přímo k němu, což také byla naprosto obvyklá praxe. Muhammad, jakožto člověk mající spojení s Bohem, představoval pro muslimskou obec neotřesitelnou autoritu. Po jeho smrti postupně docházelo k literární fixaci a zaznamenávání vzkazů o tom co Muhammad řekl, nebo udělal, a to nejen k bližšímu pochopení Koránu, ale k jakýmkoliv situacím které mohou vyvstat v celé pestrosti života individuálního a společenského.²⁴

Tyto tradenty se nazývají *hadíthy*. Mezi všeobecně uznávané patří šest sbírek od šesti „sběratelů“ *hadíthů*²⁵:

al-Bucháří +870

ibn al-Hadždžádž +875

ibn Maja +887

Abu Dawud +889

al-Tirmidhi +892

al – Nasa’i +915

---

²⁴ PELIKÁN, Petr. *Sunna , Pramen Islámského Práva*. str. 68

²⁵ INSOLL, Timothy. *The archaeology of Islam*. 1. vyd. Oxford : Blackwell, 1999. str. 18

II. Koncept proroctví v Islámu

a) Proroci

K tomu, aby první lidé, tedy Adam a Eva, rozuměli příkazům Alláhovým, hovořil Alláh přímo k nim, ale po neuposlechnutí jednoho z jeho příkazů, a podlehnutí naléhání Satanovu a následném vyhnání z ráje, se zjevení jako prostředek komunikace Boha s lidmi stalo důležitým. Odtud pak slova z Koránu, která slibují vedení a rady, seslaná lidem od Boha, při jejichž uposlechnutí lidé nesejdou z cesty a mohou žít beze strachu (hlavně před posledním soudem).²⁶

„Pravili jsme: „Odejděte odtud všichni! A až k vám přijde správné vedení, ti, kdož následovat budou vedení Mé, nemusí se bát a nebudou zarmouceni.“ (2:38)

„I pravil Bůh: „Sestupte z něho společně a buďte jeden druhému nepřitelem! A věru k vám přijde ode Mne správné vedení.“ A ten, kdo následovat je bude, nezbloudí ani nebude nešťastný, zatímco ten, jenž odvrátí se od připomenutí Mého, život povede stísněný a v den zmrtnýchvstání vzkříšen bude Námi jako slepý.“ (20:123-124).

„Lidé se po celou historii od této víry odchylují, komolí ji a zatemňují a proto jim ji Bůh neustále připomíná prostřednictvím svých poslů a proroků.“²⁷

Proroctví v Koránu lze nazvat spíše promluvením, nebo inspirací přicházející od Boha. Koncept zjevení a proroctví a jeho implikace v lidském životě se ve své podstatě týkají samotného vztahu Boha k člověku, k lidstvu. Bůh nestvořil svět ze žádného důvodu, člověka stvořil pak ale k tomu, aby mu sloužil.²⁸

Bůh vede lid, skrze výjimečné lidi, zvané proroky, posly. Nikoho ale není nucen k jejich uposlechnutí, k jeho následování.²⁹

Bůh inspiruje bytosti nelidské (džiny), andělské a lidské, mezi nimi proroky, každého jiným způsobem. Z Koránu pak můžeme vyvodit, že existují jen tři způsoby, jak Bůh komunikuje s lidskými bytostmi: Inspiruje, tak jako v případě Mojžíšovy matky a Ježíše, přímo komunikuje tak, jako se stalo Adamovi a Mojžíšovi, a skrze posla (anděla, anděly), jak se stalo Marii, Zachariášovi a mnoha dalším prorokům.

Zde si můžeme odvodit, proč nemá křesťanská idea o vtělení v islámu místo, ba naopak, je vehementně potírána.³⁰

²⁶ AMJAD-ALI, Christine ed. *Developing Christian theology in the context of Islam*. Rawalpindi : Christian Study Centre, 1996. str. 90

²⁷ PELIKÁN, Petr. *Sunna , Pramen Islámského Práva* str. 62

²⁸ AMJAD-ALI, *Developing Christian theology in the context of Islam*. str. 89

²⁹ Tamtéž str. 91

Súfi věří, že zbožný (věrný) člověk může být Bohem dále inspirován. Jalaludín Rúmi považuje každého člověka za potenciálního příjemce inspirace.³¹

V Koránu je jmenováno 28 proroků a pozdější Islám věří, že jich bylo mnohem více. Některé zdroje uvádějí, že jich bylo až 22400.³² Šest jich potom bylo pojmenováno speciálními přídomky: Adam, vybraný Bohem (*Safij Alláh*), Noe, Prorok Boží (*Nabí Allah*), Abraham, Přítel Boží (*Khalil Alláh*), Mojžíš, s Bohem mluvící (*Kalím Alláh*), Ježíš, duch Boží (*Rúch Alláh*). Muhammad, pečeť proroků.

Titul prorok, byl dán i lidem, kteří jsou v Bibli nazýváni spíše patriarchy, jako Adam a Noe. Všichni koránští proroci, zdá se, mají svůj biblický protějšek, avšak ne tak všichni jsou lehce identifikovatelní. Například Idrís: „A připomeň v Knize též Idríse, jenž byl pravdomluvným a prorokem a jehož jsme na vysoké místo pozvedli.“ (19:57-56) je přirovnáván k Ezdrašovi, nebo Enochovi. Ústa proroků promlouvají slovy, která jim do úst vložil Bůh, slova varující, zvěstující dobré zprávy, užívaje podobenství.³³

„A zajisté se budeme tázat těch, k nimž poslové byli vysláni, a budeme se ptát i vyslanců Božích, a věru jim sdělíme se znalostí vše, vždyť My jsme nebyli nepřítomni.“ (7:6-7)

„...a za slova jejich: „Věru jsme zabili Mesiáše Ježíše, syna Mariina, posla Božího!“ Však nikoliv, oni jej nezabili ani neukřižovali, ale jen se jim tak zdálo. A věru ti, kdož jsou o něm rozdílného mínění, jsou vskutku na pochybách o něm. A nemají o něm vědomosti žádné a sledují jen dohady; a nezabili jej určitě, naopak Bůh jej k sobě pozdvihl, neboť Bůh je mocný, moudrý. A věru není nikdo mezi vlastníky Písma, kdo by v Něj neuvěřil předtím, než zemře - a v den zmrtvýchvstání bude pak proti nim svědkem.“ (4,157-159)

---

³⁰ AMJAD-ALI, *Developing Christian theology in the context of Islam* str. 92

³¹ Tamtéž str.95

³² PARRINDER, Geoffrey. *Jesus in the qur'an* str. 38

³³ Tamtéž str. 40

b) Islám: člověk a Bůh

Jak už bylo naznačeno, muslimové věří v jediného Boha (*lá iláha ila 'lláh*.- není božstva, kromě Boha).

„Rci: „On Bůh je jedinečný, Bůh sám o sobě věčný. Neplodil a nebyl zplozen a není nikoho, kdo je mu roven.“ (112)

Tento Bůh je ten stejný, minimálně pro samotné muslimy, kterého vyznávají Židé a křesťané. Islám totiž „nevynalezl“ nového Boha, jehož koncept by se zrodil za proroka Muhammada, jde stále o téhož „stvořitele nebe a země“, jen projevujícího se jinými vlastnostmi, jako v případě předchozích dvou monoteistických tradic. Sám islám se považuje za dějinného završitele božího zjevení.³⁴

Alláh má též mnoho přívěsků a atributů, velmi slavná a často muslimy citovaná je formule *Bismilláhi al-Rachmán al-Rachím* (Ve jménu Boha milosrdného, slitovného), která původně právě kvůli oddělení súr je na začátku každé z nich, dnes je tradičně používána při započetí každé činnosti³⁵. Známá jsou též tzv. „vznešená jména Alláhova“,³⁶ Alláhovy atributy, nejčastěji 99 vznešených jmen Alláhových, v kteréžto formě jsou i přeřikávána při modlitbách, například při modlitbě muslimského růžence. (*Masbaha*)³⁷

Muslimský Bůh, i když i jen samotný jeho pojem by mohl být zavržen jako pojem omezené lidské představivosti, je transcendentní. Už všeobecně muslimy užívané sousloví *Alláhu akbar*, v překladu „Bůh je preveliký“ (doslovněji větší než cokoli ostatní) je toho příkladem. Bůh jako absolutně přesahující vše až na Něj samotného. Neoddiskutovatelná boží transcendence je patrná ve většině rituálů, modliteb, a konání pravověrného muslima, vědomého si své konečnosti, podřízenosti Bohu vše přesahujícího. „V Koránu Všichni, kdož na zemi jsou, dočkají se konce svého a zůstane jen tvář Pána tvého, majestátnosti a velkomyslnosti plného.“ (55:26-27) v hadíthech.³⁸ Bůh je Všemohoucí, Vševědoucí a Svrchovaný.

---

³⁴ KŘIVADLOVÁ, Adéla. MENDEL, Miloš. MÜLLER, Zdeněk. Islám, Ideál a Skutečnost. Panorama, v Praze 1990. str. 14

³⁵ *Three Faiths, One God – The Formative Faith And Practice Of Judaism, Christianity, And Islam.* str. 81

³⁶ Tamtéž str. 82

³⁷ Tamtéž str. 83

³⁸ Tamtéž str. 85

„Chválí Boha vše, co na nebesích je i na zemi - a On mocný je i moudrý. Jemu náleží království nebes i země a On život i smrt dává a On všech věcí je mocný. On počátkem je i koncem, zjevný i skrytý; On o každé věci je vševědoucí. On je ten, jenž stvořil nebesa i zemi v šesti dnech a potom se na trůnu Svém usadil. On zná, co vniká do země a co z ní vychází, co sestupuje z nebe a co na ně vystupuje, a ať jste kdekoliv, On s vámi je a vše, co děláte, zří. Jemu náleží království nebes i země a k Bohu se rozkazy všechny navracejí. On dává přejít noci v den a dni v noc a On dobře zná vše, co v hrudích se skrývá.“ (57: 1-6)

V islámu, jako v každém plně monoteistickém světonázoru, Bůh je základ bytí jako takového, a není existence jiné než pocházející z jeho tvořivé a životodárné síly. Víc než panteistický koncept je tímto naznačeno, že odděleně od Boha, jednoho původce a životodárce všeho existujícího, je vše ve vesmíru stvořené, pomíjející a naprosto závislé na svém Stvořiteli. Ani fyzická existence vesmíru, ani časový, historický proces není sám o sobě myslitelný nezávisle na transcendentním bytí toho, z něž vzešel, na kom závisí a *do něž se navrátí*. Bůh sám je soběstačný; Bůh sám determinuje běh času a historie a jejich konečnost; Bůh sám řídí viditelný a neviditelný vesmír; a Bůh sám pečuje o lidské bytosti v centru obého, stvořeného světa a universálního historického procesu, kam je umístil.³⁹

V muslimském pojetí pak Bůh nejen že vesmír stvořil, ale také jej tvoří neustále znova: „Což neviděli, jak Bůh tvoří prvním tvořením a pak to opakuje? A to je pro Boha velmi snadné.“ (29:19) v každém okamžiku, proto také v muslimském theologickém myšlení nalezl své uplatnění atomismus: „V podstatě, neexistuje přírodní zákon příčiny a důsledku, jen na tolik, na kolik Bůh kontinuálně vytváří důsledek k následování příčiny, v každém za sebou jdoucím momentu.“⁴⁰ Zde opět vidíme do jaké míry je Boží svrchovanost a všemohoucnost součástí islámu.

Vše, až do těch nejposlednějších věcí, vesmírné zákony: Slunce, planety, rostliny, živočichové, věci viditelné i neviditelné, zkrátka vše co stvořil, je podřízeno Božské vůli. Lidé jako jediní mají v tomto stvoření výjimečné postavení. Mohou o svém jednání svobodně rozhodovat, tím jsou ale náchylní ke svévolnému jednání v nesouladu s Božími zákony. To je také příčina soudného dne, jenž podrobí všechny lidi otázce, jak moc byl jejich život v souladu s Bohem.⁴¹

Pozice, která v Božím stvoření přináleží lidem, je jedinečná. Člověk, ačkoliv podřízen zákonům Alláhovým, jím stvořen, z „chuchvalce sražené krve“ a z „kapky

---

³⁹ *Three Faiths, One God* str. 94

⁴⁰ Tamtéž

⁴¹ *Islám, Ideál a Skutečnost* str. 15

přilnavé“, a tím i náměstkem Boha na zemi, Pána obou světů, má díky své svobodné vůli jedinečná privilegia. Dalo by se předpokládat, že člověk je bytostí výhradně tohoto pozemského světa, v hierarchii stvoření ho však Bůh staví nad džiny a anděly, což jsou bytosti z duchovní říše. „A vskutku jsme vás stvořili a potom jsme vám podobu dali a posléze jsme k andělům pravili: „Padněte na zem před Adamem!“ A padli všichni před ním kromě Iblíse, jenž nebyl mezi těmi, kdož se klaněli.“ (7:11)

c) Člověk – Služebník Boží

Již slovem, kterým se v Koránu označuje člověk, je naznačena jeho podřízenost.⁴²

Vztah člověka k Bohu by měl být především vztahem v bázni a podřízení se (*taqwá*). Lidé se pak před Božím hněvem chrání tím, že se svému tvůrci podřizují. Slovo *islám* původně označuje „podřízení se“, čili onen svobodný akt vůle odevzdat svůj osud do Božích rukou.⁴³ To, že jde o akt svobodné vůle, můžeme ilustrovat koránským veršem: „Nebudiž žádného donucování v náboženství!“: „Nebudiž žádného donucování v náboženství! A již bylo jasné rozlišeno správné vedení od bloudění! Ten, kdo nevěří v Tághúta a věří v Boha, ten uchopil se rukojeti spolehlivé, jež nikdy se neutrhne. A Bůh je slyšící, vševědoucí.“ (2:257)

d) Pojetí hříchu

V běžném křesťanském pojetí se člověk rodí již v dědičném hříchu, v důsledku hříchu spáchaného Adamem a Evou na počátcích lidské existence v rajské zahradě, kde za neuposlechnutí příkazu nejíst zakázané ovoce ze stromu poznání, byli oba z Ráje vyhnáni.

Podle islámského podání jsou však Satanem ponoukáni jak Eva, tak i Adam, za což je jim slibována nesmrtelnost a to, že se stanou anděly. Také ono ovoce není popisováno jako to ze stromu poznání, ale čistě jako zakázané ovoce. Tedy snad přeneseně hranice vymezená Božími zákony, kterou však člověk svou svobodnou vůlí může překročit.

---

⁴² Islám, Ideál a Skutečnost str. 18

⁴³ Tamtéž str. 20

Stejně jako v biblickém podání, pak po neuposlechnutí božího příkazu Adam a Eva poznají svou nahotu, sexualitu. Vyhnání z Ráje je pak prý kompenzováno příjemnou stránkou sexuální aktivity.⁴⁴

V biblické verzi tohoto příběhu je Eva tou, která uposlechla našeptávání Satanovu, a dala pojmít i svému muži. A oba jsou za to trestáni některými nepříjemnými stránkami pozemské existence (Genesis, 3: 16- 17).

Naproti tomu v Koránu je Adam ihned, po prosbě o odpuštění, omilostněn: „Potom Pán jeho si jej vyvolil, odpustil mu a správnou cestou jej řídil.“(20:122) Adam se tak vlastně stává prvním prorokem, náměstkem Božím na zemi, nesoucím zvěst o Bohu, prvním *Chalífou*.⁴⁵ Podle Koránu pak také, oproti Bibli, místo, kam jsou Adam a Eva vyhnáni, je příjemné: „A umístili jsme vás na zemi a připravili jsme pro vás na ní obživu - a jak málo jste vy vděční!“ (7:10)

Poté co člověk poprvé neuposlechnul božího příkazu, byl potrestán, v pojetí muslimském však nejde o „prvotní hřích“, ale o důsledek vyplývající z lidské přirozenosti.

„Podle Muhammada Iqbála (1875- 1938): byl „akt neposlušnosti člověka také prvním lidským činem ve smyslu svobodné volby“, byl to důsledek přechodu člověka ze stadia „instinktivní náklonnosti“ k vědomí vlastní neomezené možnosti „pochybovat a nepodřizovat se“.

Kontrast Boží všemohoucnosti a lidské bytosti, svobodně jednající, se tak stává teologickým limitem islámské teologie a Islámského myšlení. Některé historické teologické spory kulminovaly mezi zpochybňováním Boží všemohoucnosti a k víceméně nyní zastávanému východisku o lidské volbě zvládnout úděl určený Alláhem. Závěry těchto disputací však doprovází lakonická formulace „*bi lá kaifa*“ čili „bez otázky jak“.⁴⁶

---

⁴⁴ Islám, Ideál a Skutečnost str.16

⁴⁵ Tamtéž str.17

⁴⁶ Tamtéž

III. Pojmenování Ježíšova

a) Ježíš: Prorok – *nabí*

Ježíš je v Koránu samostatně nazván prorokem jen jednou:

A promluvil chlapec: „Já služebníkem Božím jsem, On dal mi Písmo a učinil mne prorokem. A učinil mne požehnaným, ať kdekoliv dlíti budu, a modlitbu a almužnu; co živ budu, mi poručil.“(19,31-30)

Častěji je vyjmenováván a zmiňován ve společnosti ostatních starších proroků, které povětšinou můžeme nalézt i v Bibli. Arabské slovo prorok je stejné jako původní slovo hebrejské *nabí*, odkud bylo do Arabského světa transportováno pravděpodobně skrze Syrštinu a Aramejštinu a zdá se, že v něm bylo známo již dlouho před Muhammadem.⁴⁷

V Koránu jsou často jmenováni poslové *rasúl*, kteří jsou bohem sesláni všem lidem a prorokové *nabí* jsou pak speciální skupinou v rámci poslů, kteří zvěstují výhradně „Lidem knihy“.

Každý prorok se objevuje s nějakou částí zjevení, božského zjevení přeneseného do zjevených Knih, v Koránu: *Tawráh*, *Zabúr*, a *Injíl* (Tóra, Žalmy, a Evangelium). A stejně tak Muhammad přinesl Korán, aby i z Arabů se stal „Lid knihy“. Ježíš a Abrahám jediná, se oběvují pokaždé, když je v Koránu udáván seznam proroků. Ježíš následoval tóru (Starý zákon), kterou přinášeli proroci předchozí, obdržel ale zjevení nové, Injíl, kterýmžto pojmenováním muslimové většinou chápou Evangelium.⁴⁸

b) Mesiáš – *Al-Masích*

Ježíš je v Koránu titulován jako Mesiáš (Kristus) jedenáctkrát, vždy v Medínských súrách. (3,40/45 ; 4, 156/157; 4,169/171 ; 4, 170/172 ; 5,19/17 dvakrát; 5,76/72 dvakrát ; 5,79/75;9,30;9,31) Toto pojmenování je často použito i jako jména vlastního, tzn. bez jména Ježíš, tedy je tak jasně spojeno s Ježíšem, že vysloveno být

---

⁴⁷PARRINDER, Geoffrey. *Jesus in the qur'an* str. 37

⁴⁸Tamtéž str. 38-39

nemusí. 4,169/171; 5,79/75. To je na straně jedné obranou jednoty a transcendence Boha a na straně druhé, postuluje Mesiáše jako následovníka proroků Starého Zákona.

Je též zmiňován spolu s anděly : „Ani Mesiáš, ani andělé přiblížení neopovrhují tím, aby byli služebníky Božími.“ (4, 170/172) 30⁴⁹

V Koránu není možné nalézt zmínku o původu titulu *Masích*, ani etymologickém ani jiném. Proto se objevují vysvětlení mnohá: Původ tohoto jména je s největší pravděpodobností Hebrejský, skrze Syrštinu, a zdá se, že byl velice dobře znám v Arábii již v předislámských časech. V různých verzích od různých Islámských autorů, se spekuluje, jestli třeba tento titul nebyl příjmením Ježíše a o různých cestách, jak se mohl v Koránu ocitnout. „Firozábí ve svém Arabském slovníku mluví o nejméně padesáti různých vysvětleních původu slova *Masích*“.⁵⁰

Další z možných vysvětlení sahá k arabskému křenu slova *Mesích* : *msh*, který znamená dotknout se: Ježíš je totiž chráněn proti doteku satana při narození.⁵¹

„Rci: „milujete-li Boha, pak mne následujte a Bůh vás za to bude milovat a odpustí vám viny vaše, vždyť Bůh je odpouštějící slitovný.“ Rci: „Poslouchejte Boha a posla Jeho! Jestliže se obrátíte zády, Bůh věru nemá rád nevěřící.“ Bůh vskutku vyvolil Adama, Noema, rod Abrahámův i rod `Imránův nad lidstvo veškeré jako pokolení, jež vzešla jedno z druhého. A Bůh je slyšící, vševědoucí. A hle, pravila žena `Imránova: „Pane můj, zaslibuji ti, co je v lůně mém, aby se zasvětilo Tobě. Přijmi to ode mne, vždyť tys slyšící, vševědoucí!“ A když to přivedla na svět, zvolala: „Pane můj, přivedla jsem na svět dceru.“ - A Bůh dobře věděl, co přivedla na svět, vždyť pohlaví mužské není jako ženské. – „a nazvala jsem ji Marií. A svěřuji jí i potomstvo její do ochrany Tvé před satanem prokletým.“ (3,31-36).

Nutno podotknout, že ani v Evangelích, ani v Koránu, není naznačeno, že by se Ježíš zmínil sám o sobě, jako o Mesiášovi.

Není pochyb o tom, že ranní křesťané, v té době často sami židé, převzali titul Mesiáš (Kristus) z židovské terminologie, v kontextu židy očekávaného mesiáše (spasitele). Kristus Ježíš, ten který se stal pánem všech svých následovníků a očekávaným spasitelem, dnes, i na konci věků. Je ovšem jasné, že pojmenování mesiáš, nemohlo v pohanském světě najít pochopení, pro neexistující ekvivalent, vycházející z celého světonázorového komplexu. Odtud snad možné vysvětlení prostého převzetí Koránem, bez bližšího upřesnění.⁵²

⁴⁹ PARRINDER, Geoffrey. *Jesus in the qur'an* str. 30

⁵⁰ Tamtéž str. 31

⁵¹ Tamtéž

⁵² Tamtéž str. 33

c) Původ jména 'Isa a jeho význam

Jméno „Ježíš“ (*'Isa*) se v Koránu objevuje dvacet pětkrát: Devětkrát samo o sobě a šestnáctkrát ve spojení s jinými jmény, či přízvisky.⁵³

Koránská výslovnost Ježíšova jména je pozoruhodně odlišná od jakéhokoliv použití v křesťanském světě. České slovo Ježíš je odvozeno od latinského *Iesus*, které se v řečtině objevuje jako *Iésous*. Jelikož byl ale Ježíš žid, jeho původní jméno musí být hebrejské, tedy řecké *Iéous* je odvozeno od hebrejského *Yéshúa* (nebo *Yhóshúa*). Originální význam slova je „Bůh je spása“. Když byl nový zákon přeložen do Syrštiny, *Iéous* bylo převedeno na *Yéshú*, Syrsky mluvící nestoriánští křesťané mu říkali *Ishú*. V dobách Muhammadových byla Evangelia eventuálně přeložena do Arabštiny a z *Yeshú* vzniklo *Yashú*, kterým Arabští křesťané častují Ježíše dodnes.

Hlavními podklady toho, že Ježíšovo původní jméno bylo *Yeshúa* jsou⁵⁴:

- 1) Hebrejské písemnosti zmiňují několik lidí zvaných *Yéshúa*, *Yhóshúa* či *Yhóshua*, včetně Mojžíšova nástupce Jozue syn Núnův, jehož jméno se objevuje ve všech těchto třech formách. V septuagintě jsou tato jména téměř všechna přeložena jako *Iésous*.
- 2) Od prvního století byla užívána už jen nejkratší forma *Yéshúa*.
- 3) Nový Zákon odkazuje na Jozua a pokaždé je v řečtině volán *Iésous*.

Západní vědci, protože se domnívají, že původ Ježíšova jména je *Yéshúa*, jsou v rozpacích, proč je v Koránu nazýván *Ísa*. Jeden z podnětů pro řešení tohoto problému je, že *y-sh-* Hebrejské souhlásky ze slova *Yéshúa* byly obráceny a z nějakého důvodu zakódovány do *'-s-y*, Arabské souhlásky pro jméno *Ísa*. Ti, kteří zastávají tento názor, se obracejí ke staré Mezopotámii, kde byla božská jména často obrácena: např. EN-ZU na ZU-EN.⁵⁵

Další možností je možnost, že Židé říkali Ježíšovi s nenávisí „Esau“ a že Muhammad převzal toto jméno od nich nevěda, že jde o nadávku. V Arabštině je ESAU přepisováno jako *'Isú* a toto mohlo být lehce přeměněno na *'Isá*, v souladu s ostatními jmény často končícími na *-á*. V Koránu jsou ale Židé insultováni za urážení Ježíšovy

⁵³ YARSHATER, Ehsan ed. *Encyclopaedia Iranica*. California : Mazda Publishers, 1998. str. 8

⁵⁴ Tamtéž

⁵⁵ Tamtéž

matky, a Muhammadovi křesťanští přátelé by ho jistě upozornili kdyby jako Ježíšovo jméno adoptoval židovskou nadávku.

Třetím řešením může být, že Ježíšovo jméno, bylo již v předislámských časech užíváno syrskými křesťany ve formách *Yeshú* nebo *Ishú*. Arabové pak často k některým vlastním jménům přiřazují tzv. *'ain*, vyslovený á. A v neposlední řadě, ačkoliv nelze plně prokázat, že jméno *'Isa* bylo užíváno v Arabském světě před příchodem Muhammada, nalézal se na onom území Syrský klášter, známý pod názvem *'Ísáníjja*, ještě před rokem 571 n.l.

Tak jako se někteří badatelé domnívají, že jméno *'Isa* se k Muhammadovi dostalo skrze nepůvodní formu užívanou křesťany v jeho okolí, jsou i tací, kteří se domnívají, že jméno *Ísa* bylo původní formou Ježíšova jména.⁵⁶

Nakonec, debaty o původu Ježíšova jména nejsou bezcenné, není totiž stoprocentní, byla-li původní forma Ježíšova jména *Yéshúa*, jelikož nejranější zmínky o tomto jménu jsou až z doby 50 let po jeho smrti (80. n.l) tj. v době, kdy byly napsány části Nového zákona: Hebrejcům a Matouš. A ať už bylo jméno *Ísa* původní Ježíšovo jméno, nebo bylo velice nepravděpodobným způsobem derivováno Arabskými mluvčími ze slova *Yéshúa*, či snad se postupnými změnami přes jeho formy užívané syrskými křesťany transformovalo až do formy nalézané v Koránu, výzkumy o jeho původu budou dále pokračovat.⁵⁷

---

⁵⁶ YARSHATER, Ehsan ed. *Encyclopaedia Iranica*. California : Mazda Publishers, 1998. str. 9

⁵⁷ Tamtéž str. 10

IV. Kdo je skutečně Ježíš?

a) Barnabášovo evangelium

Na tzv. Barnabášově evangeliu můžeme simulovat názorové spektrum v argumentaci snažící se podepřít autenticitu Koránského Ísi.

Nejprve Ruqaiyyah Waris Maqsood s jeho knihou *The mysteries of Jesus*.⁵⁸ V této knize vychází autor z předpokladu, že Barnabášovo evangelium není zdroj, jehož autenticita by byla přímo, empiricky prokazatelná. Ve své tezi se však následně věnuje těm argumentům a náznakům, které na jeho věrohodnost odkazují.

Tuto problematiku uvozuje komparací některých náležitostí se Svitky od Mrtvého Moře: Některá fakta uváděná v textu dnes známým pod názvem Barnabášovo evangelium, dostala po odsouzení, jako islámský podvrh, snažící se podepřít autenticitu Ísova příběhu, nový nádech.⁵⁹

Jeden z příkladů je, že Ježíš v Barnabášově evangeliu se modlí pětkrát denně, stejně jako muslimové, což byl jeden z argumentů proti tomuto spisu. Svitky od Mrtvého Moře, které se váží ke Qumránské komunitě, a jejichž, sice ne přesně určená, datace, se umísťuje do prvních století před Kristem, totiž vrhli na tento fakt pěti modliteb nové světlo. V těchto svitcích je totiž také popisováno dodržování pěti modliteb denně.⁶⁰

Ve shrnutí, kdo byl podle Nového zákona Barnabáš: Byl spodobněn jako strýc Jana, autora Janova Evangelia. Stal se velkým misionářem a nějaký čas působil po boku Apoštola Pavla. Byl také vybrán jako 12. apoštol, po smrti Jidáše Iskariotského.⁶¹

Pro ilustraci argumentačního posunu Muhammad Aaturahim⁶² ve své knize již nepochybuje o autenticitě Barnabášova evangelia.

Mluví o něm jako o dokumentu, který je jediným dochovaným svědectvím od jeho přímého žáka, přímého jeho společníka, narozdíl od ostatních autorů

---

⁵⁸ MAQSOOD, Ruqaiyyah Waris. *The mysteries of Jesus : a muslim study of the origins and doctrines of the Christian church*. Oxford : Sakina Books, 2000

⁵⁹ MAQSOOD, Ruqaiyyah Waris. *The mysteries of Jesus* str. 229

⁶⁰ Tamtéž str. 231

⁶¹ Tamtéž str. 232

⁶² ATAURAHIM, Muhammad. *Jesus: a prophet of Islam*. Delhi : Taj Co., 1993

kanonizovaných evangelií. Ať už byla napsaná přímo po Ježíšově smrti, nebo následně při návratu s Markem na Kypr, či ve společnosti Pavla z Tarsu, má za nepopíratelné, že bylo sepsáno, a že je očitým svědectvím Ježíšova života.⁶³

Dále se opírá o určité vědecké poznatky, které spekulují o neznámém zdroji novozákonních Evangelií, mluví o dnes obecně uznávaném faktu, dle kterého byla tato Synoptická evangelia zkopírovaná z neznámého zdroje, který je nazýván 'Q'. Otázka tedy zní, je jím toto Apokryfické Barnabášovo evangelium?⁶⁴

A jelikož Marek jakožto syn Barnabášovy sestry, stejně tak jako Pavel, museli, neznajíce Ježíše, čerpat ze svědectví o něm, je podle M.A. jasné, že své znalosti jistli přímo všechny nečerpali, tak doplňovali od Barnabáše. Z Markova Evangelia pak samozřejmě čerpali i evangelisti Lukáš a Matouš.⁶⁵

Třetím příkladem bude přístup Kamala Salibiho, který se ve své knize *Konspirace v Jeruzalémě*⁶⁶ snaží najít důkazy toho, že Isa popisovaný v Koránu je ten pravý, historický Isa, jehož odděluje od Osoby Joshuy, kteří spolu s Ísou se stávají základem, z něž je vytvořen Novozákonní Ježíš (Iésous). Zde též podrobněji rozvádí, samozřejmě pro účel své argumentace, neznámý zdroj Novozákonních Evangelií zmiňovaný letmo M.A. jako 'Q'. Postoj a argumentace tohoto autora budou rovněž předkreslením kapitoly pojednávající o Koránském Injálu. Ze všech výše zmiňovaných důvodů se na tohoto autora zaměříme podrobněji.

Z kapitoly: Ztracené Evangelium Waraqah Ibn Nawfala:

Jeden z nejznámějších křesťanů předislámské tradice je Waraqah Ibn Nawfal, současný Muhammadův blízký příbuzný Chadídži, Muhammadovy první ženy. Zdroje o něm mluví jako o „znalci Tóry a Evangelia“, který očekával proroka v Arabském prostředí. Podle Hadíthů (POKUSIT SE NAJÍT), krátce po Muhammadově první vizi, podpořil Ibn Nafwal Proroka v tom, aby začal přednášet. Nedlouho potom zemřel, později ho ale Muhammad viděl ve svých snech, oděného v bílém rouchu...Stal se tak podle tradice najisto alespoň on nemuslimem, který vstoupil do ráje.⁶⁷

Podle Bucháriho sbírek přepisoval Ibn Nafwal Evangelium (v Koránu a v Hadíthech nazývané Indžíl) v Hebrejštině, což podle slova užívaného pro Hebrejštinu

---

⁶³ ATAURRAHIM, Muhammad. *Jesus: a prophet of Islam* str. 39

⁶⁴ Tamtéž str. 43

⁶⁵ Tamtéž str. 44

⁶⁶ SALIBI, Kamal. *Conspiracy in Jerusalem – The Hidden Origins Of Jesus*

⁶⁷ Tamtéž str. 60

v oné době (Ibrání) mohla být i Aramejščina. Evangelium, se kterým pracoval Ibn Nafwal, bylo pravděpodobně napsané v Aramejštině. Bohužel, dokud nebude znovuobjeveno, nebudeme o něm mnoho vědět. Jisté ale je, že Ježíš objevující se v tomto Evangeliu, není příliš odlišný od Isi, proroka a posla přinášejícího Injíl, kterého můžeme nalézt v Koránu.

Některé zdroje naznačují, že ještě v 9. století se v Etiopii nacházela obdoba Evangelia, které bylo přítomno v Muhammadově době na Arabském poloostrově a je nazýváno Indžilem.⁶⁸

V Muhammadově době bylo již Apoštolské Křesťanství (Pavlovo Křesťanství) doma v Římském a Byzantském Imperiu. Misionáři směřující s touto formou Křesťanství do zemí Arabských na počátku 4. století neměli většinou úspěch, naráželi zde pravděpodobně na původní Nazaretánské vyznání. Apoštolské křesťanství nacházelo uplatnění především v zemích, kde měla Byzanc velkou politickou moc. Nová vlna konverzí se vzedmula pravděpodobně s růstem Římského impéria ve 4. století. Několik vyznavačů původní nazaretánské víry však muselo zůstat a s hrůzou pohlížet na deformaci jejich původní víry a stejně tak, když se na scéně objevil islám.⁶⁹

Je k podivu, že Ibn Nafwal stejně jako křesťanští kněží oné doby, potvrzovali Ísu tak, jak se s ním střetávali ve zprávách od Muhammada, stejně jako podle Ibn Ishraqa křesťané v Ethiopii. Mnohem spíše než výplodem následujícím časově Apoštolská Evangelia, je tento text, toto Evangelium, data staršího, ne-li mnohem staršího. Pravděpodobně někde kolem 4-5 st.př.n.l., kam se i kontextem dá umístit Koránský Ísa. Otázka je: Věděli o tomto původním textu i Evangelisté? Setkal se s ním Pavel na své misi v Arábii?⁷⁰

b) Jeshu Bar Nagada a prorok 'Isa

V knize *Konspirace v Jeruzalémě* .Kamal Salibi teoretizuje nad kombinací možných třech zdrojů, z kterých mohla vzejít osoba známá jako Ježíš nazaretský. První je prorok 'Isa v Koránu, kterého odlišuje od Ježíše ukřižovaného v Jeruzalémě. Věří, že prorok 'Isa, pravý posel boží, žil nějaký čas před ním.

---

⁶⁸ SALIBI, Kamal. *Conspiracy in Jerusalem – The Hidden Origins Of Jesus* str. 61

⁶⁹ SALIBI, Kamal. *Conspiracy in Jerusalem* 62

⁷⁰ Tamtéž 63-64

Druhý je stejně tak historická postava, kterou pro přehlednost nazývá Jeshu bar Nagara, syn tesařův, podomek krále Davida, který byl přesvědčen k odchodu do Palestiny, kde byl zatčen a popraven.

Třetí v jeho pojetí není historickou osobností, ale bohem al-'Isá, jehož kurt zahrnuje neposkvrněné početí, smrt a zmrtvýchvstání, a tajnou nauku, která umožňuje jejím následovníkům dosáhnout osvícení a průchod do ráje.

V jeho práci o historickém Ježíšovi Salibi poukazuje na to, že všechny zmínky v Evangeliiích ukazující přímo nebo nepřímo zpět ke Starému zákonu, by neměly být brány v úvahu jako teologicky předpojaté spisky. Potom ale říká, je ještě mnoho faktů, u kterých není nutné jejich zavržení.⁷¹

---

⁷¹ MAQSOOD, Ruqaiyyah Waris. *The mysteries of Jesus* str. 141

V. MARIE (Maryam)

Marie, matka Ježíšova, je jedinou ženou v Koránu, která je nazývána svým vlastním jménem. Ostatní ženy jsou jmenovány podle jmen svých mužů: žena Noova, Lotova, Faraonova.⁷²

„Bůh uvádí těm, kdož neuvěřili, podobnosti o ženě Noově a o ženě Lotově: obě byly pod mocí Našich dvou služebníků bezúhonných a obě je zradily. Avšak nic jim nepomohlo manželé jejich proti Bohu a bylo jim řečeno: „Vstupte do ohně s těmi, kdož tam vstupují!“ A Bůh uvádí těm, kdož uvěřili, příklad ženy Faraónovy, když zvolala: „Pane můj, postav pro mne u Sebe v ráji příbytek a zachraň mne před Faraónem a jeho skutky a zachraň mne před lidem nespravedlivým!“ A uvádí i Marii, dceru Imránovu, jež panenství své střežila a do níž jsme vdechli ducha Svého. A za pravdivá prohlásila slova Pána svého i Písma Jeho a patřila mezi Bohu pokorně oddané., Zachariášova“ (66,10-12)

„V ten den nalezne každá duše před sebou to, co vykonala dobrého, i to, co provedla špatného, a tehdy zatouží, aby mezi ní a oním byla vzdálenost velká. Bůh vás varuje před sebou samým a Bůh je shovívavý k služebníkům Svým. Rci: „milujete-li Boha, pak mne následujte a Bůh vás za to bude milovat a odpustí vám viny vaše, vždyť Bůh je odpouštějící slitovný.“ Rci: „Poslouchejte Boha a posla Jeho! Jestliže se obrátíte zády, Bůh věru nemá rád nevěřící.“ Bůh vskutku vyvolil Adama, Noema, rod Abrahámův i rod Imránův nad lidstvo veškeré jako pokolení, jež vzešla jedno z druhého. A Bůh je slyšící, vševědoucí. A hle, pravila žena Imránova: „Pane můj, zaslibuji ti, co je v lůně mém, aby se zasvětilo Tobě. Přijmi to ode mne, vždyť tys slyšící, vševědoucí!“ (3,30-35/33-40).

Většina z těchto jsou podobným způsobem jmenovány i v Bibli. Matka Mariina pak není jmenována v Koránu, ani v Bibli.

Původ jména Maryam je Hebrejský a Aramejský. A co se týče Arábie, pravděpodobně Syrský. Není pochyb o tom, že toto jméno bylo v Arábii užíváno již v předislámské době.⁷³

V Koránu lze jméno Marie dokonce nalézt vícekrát než v Novém zákoně. 34x v původní formě a 19x pod pojmenováními jinými. Z toho je však její jméno 24x vysloveno ve slovním spojení „Syn Mariin“, a „Matka Ježíšova“ Ani v Koránu ani v Bibli není zvána pannou Marií.⁷⁴

Marie a Ježíš jsou 'Znamení světům': „A zmiň se o té, jež panenství své střežila. A vdechli jsme do ní část ducha Svého a učinili jsme z ní i ze syna jejího pro veškeré

⁷² PARRINDER, Geoffrey. *Jesus in the qur'an*. Oxford : One World Publications, 1995. str. 60

⁷³ PARRINDER, Geoffrey. *Jesus in the qur'an* str. 60

⁷⁴ Tamtéž

lidstvo znamená.“ (21,91). Ale tak jako v Evangelích i v Koránu je Marie důležitá jako matka Ježíšova. Bez této pozice by neměla v ani jednom opodstatnění.

Poznámka k tomu, že je těžké vydělit Marii z Ježíšových příběhů, o kterých bude řeč později.

Příklady věřících a nevěřících: ženy Noovy a Lotovy, které nevěřily:

„Bůh uvádí těm, kdož neuvěřili, podobenství o ženě Noema a o ženě Lota: obě byly pod mocí Našich dvou služebníků bezúhonných a obě je zradily. Avšak nic jim nepomohli manželé jejich proti Bohu a bylo jim řečeno: „Vstupte do ohně s těmi, kdož tam vstupují!“ A Bůh uvádí těm, kdož uvěřili, příklad ženy Faraónovy, když zvolala: „Pane můj, postav pro mne u Sebe v ráji příbytek a zachraň mne před Faraónem a jeho skutky a zachraň mne před lidem nespravedlivým!“ A uvádí i Marii, dceru Imránovu, jež panenství své střežila a do níž jsme vdechli ducha Svého. A za pravdivá prohlásila slova Pána svého i Písma Jeho a patřila mezi Bohu pokorně oddané.“ (66,10-12)

a Faraonova žena a Marie, které věří.

Z prvních mekkánské periody : „A učinili jsme syna Mariina i matku jeho znameními a poskytli jsme jim útulek na výšině bezpečné, s pramenem vody hojné. „Poslové, jezte z výtečných pokrmů a konejte zbožné skutky, vždyť Já o všem, co činíte, dobře jsem zpraven. Tato vaše obec je vskutku obcí jedinou a Já vašim jsem Pánem. Buďte tedy vůči Mně bohabojní!““ (23,52/50), také mekkánští říkají: „A zmiň se o té, jež panenství své střežila. A vdechli jsme do ní část ducha Svého a učinili jsme z ní i ze syna jejího pro veškeré lidstvo znamení.“ (21,91)

Marie je chráněna proti útokům. Židé, kteří proti ní vystupovali, byli nazváni ohromnými pomlouváči:

„A pak prokleli jsme je za to, že porušili úmluvu svou, neuvěřili ve znamení Boží, zabíjeli nespravedlivě proroky, a také za slova jejich: „Srdce naše jsou neobřezána.“ Ba ano, Bůh jim je zapečetil kvůli jejich nevěrectví a jen málo z nich uvěřilo; a za nevěrectví jejich a za slova jejich o Marii, jež nehoráznou byla pomluvou.“ (4,155/156)

Byla 'důvěryhodnou ženou':

Mesiáš, syn Mariin, není leč posel, před nímž byli již poslové jiní. A matka jeho byla pravdomluvná - a oba se živili pokrmy. Pohled', jak jim objasňujeme znamení, a pohled', do jakých lží se dostali! (5,79/75)

Dvakrát jí je řečeno, aby si udržela svou čistotu, a ještě dvakrát poté obhajuje svoji „čistotu“.⁷⁵

---

⁷⁵ PARRINDER, Geoffrey. *Jesus in the qur'an* str. 61

Pozdější Islám uznal Marii za bezhříšnou a tím v této věci byla postavena na stejnou příčku se všemi proroky. Jako podporu Mariiny bezhříšnosti můžeme chápat sůru 3,31/35, kde Mariina matka říká:

„Rci: „milujete-li Boha, pak mne následujte a Bůh vás za to bude milovat a odpustí vám viny vaše, vždyť Bůh je odpouštějící slitovný.“ a A hle, pravila žena `Imránova: „Pane můj, zaslubuji ti, co je v lůně mém, aby se zsvětilo Tobě. Přijmi to ode mne, vždyť tys slyšící, vševědoucí!“ ...“ (3:31-35)

V Bucháriho sbírkách zaznamenává Muhammada vyprávět příběh o tom, že není dítěte, potomka Adamova, kterého by se nedotkl démon těsně po narození. Toho, koho se démon jednou dotkne začne plakat, a to je příčinou toho, že děti po narození pláčou. A v tom není výjimky, kromě Marie a jejího syna. Pozdější legenda dodává, že Gabriel se dotknul malého Ježíše svým křídlem, a tím ho před Satanem ochránil. Tady bychom možná našli paralelu s příběhem Evangelii, kde je Ježíš pokoušen Satanem, čemuž odolá. Mat 4,10.⁷⁶ .. a v Koránu:

„...avšak ti, kdož ukládali o znamení Naše snažíte se je znemožnit, ti budou obyvateli výhně pekelné. Nevyslali jsme před tebou posla ani proroka, aby satan nebyl podvrhl do přání jeho něco nevhodného, avšak Bůh zruší to, co satan podvrhne, a potom Bůh potvrdí Svá znamení - a Bůh vševědoucí je i moudrý.“ (22:51-52)

Mekkánská sůra 19 podává příběh zvěstování Marii o narození..Ale pozdější Medínská sůra 3 ukazuje na příklad, na který je dobré poukázat:⁷⁷

„V ten den nalezne každá duše před sebou to, co vykonala dobrého, i to, co provedla špatného, a tehdy zatouží, aby mezi ní a oním byla vzdálenost velká. Bůh vás varuje před sebou samým a Bůh je shovívavý k služebníkům Svým. Rci: „milujete-li Boha, pak mne následujte a Bůh vás za to bude milovat a odpustí vám viny vaše, vždyť Bůh je odpouštějící slitovný.“ Rci: „Poslouchejte Boha a posla Jeho! Jestliže se obrátíte zády, Bůh věru nemá rád nevěřící. “Bůh vskutku vyvolil Adama, Noema, rod Abrahámův i rod `Imránův nad lidstvo veškeré“ (3:30-33)

Sůra 3. Se nazývá `Imrán, nebo dům rodiny Imránovi. Zde a v sůře 66,12 je Marie identifikována jako dcera Imránova. V Bibli je Imrán otcem Mojžíšovým, Áronovým a Miriam.<sup>78</sup> (Num 26,59) Tady je pravděpodobné, že došlo k záměně Marie(v koránu Myriam) matky Ježíšovy, za Miriam, dceru `Imrámovu. A sůra 19,

⁷⁶ Tamtéž str. 62

⁷⁷ PARRINDER, Geoffrey. *Jesus in the qur'an.* str. 63

⁷⁸ Tamtéž str. 64

oslovuje Marii : „Sestro Árónova, otec tvůj nebyl mužem špatným ani matka tvá nebyla nepočestnou!““ (9-29/28) ⁷⁹

Prorok Muhammad měl hlubokou úctu k Marii jako k matce Ježíšově. Nejstarší Mekkánský historik Azraqí, který zemřel 858, řekl o Kábě v Mecce: „na nejbližším sloupu ke dveřím byl obrázek Marie s Ježíšem klečícím na kolenou“. Když Muhammad vítězně vstoupil do Mekky, nechal z Káby odstranit všechny obrazy a idoly. Ale říká se, že když se jeho pomocníci jali omývat všechny malby, položil ruku na tento výjev, řkouc, umyjte vše, krom toho, co jest pod mou rukou. Jakkoliv je tento příběh pravdivý, nebo ne, je jasné, že Muhammad choval k Marii velkou úctu. ⁸⁰

VI. Ježíšův život

a) Jeho narození a zmínka o něm jako o „duchu“ a „slovu“

Zvěstování:

„A hle, pravili andělé: „Marie, Bůh ti oznamuje zvěst radostnou o Slovu, jež od Něho přichází, jehož jméno je Mesiáš, Ježíš syn Mariin, a bude blahoslavený na tomto i na onom světě a též jedním z těch, kdož k Bohu budou přiblíženi. A bude mluvit s lidmi již v kolébce i jako dospělý a bude patřit mezi bezúhonné.“ Pravila: „Pane můj, jak bych mohla mít syna, když se mne smrtelník žádný dosud nedotkl?“ Privil: „Takto Bůh tvoří to, co chce; když o věci nějaké rozhodne, řekne toliko „Staniž se!“ a stane se. A naučí jej Bůh Písmu a Moudrosti a Tóře a Evangeliu. A byl poslem k dítkám Izraele: „Přišel jsem k vám se znamením Pána vašeho. Utvořím pro vás z hlíny něco podobné ptáku a vdechnu tomu život, a stane se to skutečným ptákem, z dovolení Božího. A vyléčím slepého i malomocného z dovolení Božího a vzkřísím mrtvé z dovolení Božího. A sdělím vám, co jíte a co shromažďujete v příbytcích svých. A věru je v tom pro vás znamení, jste-li věřící. A přišel jsem, abych potvrdil pravdivost toho, čeho se vám dostalo přede mnou z Tóry, a aby vám byla dovolena část toho, co vám bylo zakázáno. A přicházím k vám se znamením od Pána vašeho – bojte se Boha a poslouchejte mne! Zajisté Bůh je Pánem mým i Pánem vašim, uctívejte Jej tedy – a to je stezka přímá!“ A když Ježíš pocítil nevíru jejich, pravil: „Kdo budou pomocníky mými na cestě Boží?“ I odpověděli apoštolové: „My pomocníky Božími budeme, my v Boha věříme, a ty podej svědectví, že do vůle jeho odevzdání jsme! Pane náš, uvěřili jsme v to, cos nám seslal, a následujeme posla; zapiš nás tedy mezi ty, kdož pravdu dosvědčují!“ (3.42-53)

---

⁷⁹ Tamtéž

⁸⁰ Tamtéž str. 65

Narození

„A připomeň v Knize také Marii, když vzdálila se od své rodiny do místa východního a spustila závěs mezi sebou a jimi. A poslali jsme k ní ducha Svého a zjevil se jí v podobě smrtelníka dokonalého. I zvolala: „Utíkám se před tebou k Milosrdnému - kéž i ty ses bál Jeho!“ Pravil: „Já posel jsem Pána tvého, abych ti daroval chlapce čistého.“ Pravila: „Jak bych mohla chlapce mít, když se mě nedotkl smrtelník žádný a já nejsem ženou nepočestnou!“ Odpověděl: „Staniž se tak, neb Pán tvůj pravil: Toto je pro mne snadné, a věru jej učiníme znamením pro lidi i milosrdenstvím od Nás seslaným, a je to již věcí rozhodnutou!“ (19:16-21);

Pak Marie otěhotněla a odešla ke vzdálenému místu, kde její porodní bolesti přivedly ji k zoufalství, ke kmeni palmy:

„A otěhotněla dítětem a uchýlila se s ním na místo vzdálené. A zastihly ji bolesti poblíže kmene palmy datlové a zvolala: „Ach, kéž bych byla raději již dříve zemřela a upadla v zapomenutí úplné!“ (19:22-23)

Poté co porodila, ježíš prvně promluvil a to již v kolébce:

„I zavolal na ni zpod jejích nohou: „Nermuť se, vždyť Pán tvůj dal pod tebou téci říčce plynulé, a zatřes kmenem palmy nad sebou a spadnou k tobě datle čerstvé a uzralé! Jez a pij a buď myslí radostné! A až spatříš ze smrtelníků někoho, rci: „Přislíbila jsem půst Milosrdnému a nebudu dnes mluvit na člověka žádného!““ (19:24-6)

Když se potom vrátila ke svým lidem vystoupil na její obranu:

„Pak přišla s ním k lidu svému, nesouc jej. I zvolali: „Marie, tys věru provedla věc neslýchanou! Sestro Árónova, otec tvůj nebyl mužem špatným ani matka tvá nebyla nepočestnou!“ A ukázala Marie na chlapce. I pravili: „Jak máme mluvit s někým, kdo ještě v kolébce je děckem?“ A promluvil chlapec: „Já služebníkem Božím jsem, On dal mi Písmo a učinil mne prorokem. A učinil mne požehnaným, ať kdekoliv dlítí budu, a modlitbu a almužnu; co živ budu, mi poručil a také úctu k matce své; a ani násilníkem, ani bídíkem mne neučinil. A dal, aby mír byl se mnou v den, kdy jsem se narodil, i v den, kdy zemřu, i v den, kdy k životu budu zas probuzen.“ (19:27-33).

3. sůra Rod Imránův zahrnuje podobný popis:

„A hle, pravili andělé: „Marie, Bůh si tě věru vyvolil a čistou tě učinil a vyznamenal tě mezi ženami lidstva veškerého. Marie, buď Pánu svému pokorně oddaná, padej na tvář svou a skláněj se s těmi, kdož poklekají!“ A toto je jeden z příběhů nepoznatelných, jež ti zjevujeme. Tys nebyl mezi nimi když vrhali losy třtinami o to, kdo z nich se ujme Marie, a nebyls mezi nimi, když se hádali. A hle, pravili andělé: „Marie, Bůh ti

oznamuje zvěst radostnou o Slovu, jež od Něho přichází, jehož jméno je Mesiáš, Ježíš syn Mariin, a bude blahoslavený na tomto i na onom světě a též jedním z těch, kdož k Bohu budou přiblíženi. A bude mluvit s lidmi již v kolébce i jako dospělý a bude patřit mezi bezúhonné.“ Pravila: „Pane můj, jak bych mohla mít syna, když se mne smrtelník žádný dosud nedotkl?“ Privil: „Takto Bůh tvoří to, co chce; když o věci nějaké rozhodne, řekne toliko „Staniž se!“ a stane se. (3:42-7); ačkoliv zde jsou boží poslové popisováni jako "andělé"

Sůra 3. a 5. se pak obě zmiňují o Ježíšově mluvení v kolébce:

„A hle, řekne Bůh: „Ježíši, synu Mariin, pomni milosti Mé, kterou jsem prokázal tobě i matce tvé, když podpořil jsem tě duchem svatým a hovořils s lidmi v kolébce i jako dospělý...“ (5:110).

Ve sbírkách hadíthů od al-Buchárího můžeme pak nalézt příběh letmo zmiňující tuto Ježíšovu schopnost mluvit v kolébce:

Vyprávěno Abů Hurairou Prorok řekl, „Nikdo nemluvil již v kolébce kromě těchto: (první byl) Ježíš, (druhé dítě bylo): Byl jeden muž ze země Izraelské jménem Juraj. Zatím co se věnoval modlitbě, přišla jeho matka a oslovila ho. Říkal si, 'Měl bych odpovědět nebo pokračovat v modlitbě?' (Pokračoval tedy v modlitbě a neodpověděl)...⁸¹

Většina komentátorů vysvětluje ducha, který byl poslán k Marii jako anděla Gabriela, na základě toho, že obě označení se jeví zaměnitelnými v různých místech, kde se hovoří o zvěstujícím andělovi: „Rci: “Kdo je nepřítelem Gabriela...neboť on seslal – z dovolení Božího – do srdce tvého zjevení jako potvrzení pravdivosti poselství i jako správné vedení a radostnou zvěst pro věřící.“(2:97). Argument, že Korán postuluje Gabriela jako Ježíšova otce může být vyloučen, protože Korán brání Marii jako neposkvrněnou (4:156), ačkoliv někteří z klasických komentátorů navrhují, že Gabrielovo náhlé zjevení v lidské podobě mělo vzbudit Mariinu touhu, jako v erotickém snu, a tak usnadnit sestup mateřského fluida do jejího lůna.⁸²

Sůra 21:91-3 se zmiňuje o Marii a jejím synovi bez toho aby je jmenovala. Jen s novým elementem „zmiň se o té, jež panenství (*fardžaha*, doslovně, její otevření) své sřežila. A vdechli jsme do ní (*fihá*) část ducha Svého a učinili jsme z ní i ze syna jejího pro veškeré lidstvo znamení.“ Téměř totožné sdělení se vyskytuje v Sůře 66:12, jediný

⁸¹ *The Translation of the Meanings of Sahih al-Bukhari*. Translated by Dr. Muhammad Muhsin Khán. 1. vyd. Al-Madina Al-Munawwara : Darussalam, 1996. str. 677

⁸² *Encyclopaedia of Qur'an*. Edited by Jane Dammen McAuliffe 1. Vyd. 5 vol. Leiden: Brill Publishers, 2001-2006 str. 13

rozdíl je v tom že Bůh říká, že vdechnul "do toho" (*fihī*), "to" je pravděpodobně Mariino lůno. V obou příkladech je jasný odkaz k Bohu, který vytvořil život v jejím lůně bez pohlavního styku. Podobný jazyk je používán jinde, při popisu toho jak dal Bůh život prvnímu muži (Adamovi) (15:29; 32:9; 38.72).⁸³

Dva Medínské verše, které jasně říkají, že Ježíš je Boží slovo:

„A hle, pravili andělé: „Marie, Bůh ti oznamuje zvěst radostnou o Slovu, jež od Něho přichází, jehož jméno je Mesiáš, Ježíš syn Mariin, a bude blahoslavený na tomto i na onom světě a též jedním z těch, kdož k Bohu budou přiblíženi. (3:45)

a „Vlastníci Písma! Nepřehánějte v náboženství svém a mluvte o Bohu jediné pravdu! Vskutku Mesiáš Ježíš, syn Mariin, je pouze poslem Božím a slovem Jeho, které vložil do Marie, a duchem z Něho vycházejícím.“ (4:171).

Navíc se někdy uvádí že zmínky v jiných verších naznačují Ježíše jako ducha. (3:39 a 19:34). Jako kontext těchto veršů k pojetí narození a dětství, je vhodné tento bod projednat, tedy místa kde je Ježíš zmiňován v souvislosti s duchem. Křesťanští obhájcové často argumentují, že tyto zmínky odrážejí výklad Janova evangelia, který slovo Božího ducha(slova, *logu*), který bylo s ním od počátku a kterým On stvořil všechny věci, stal se tělem v Ježíši Kristu (Jan 1:1-18). Nicméně ačkoli Korán nazývá Ježíše "slovem od Boha " nepodporuje tím ortodoxní Křesťanský názor, že byl inkarnací, pre-existující hypostazí ducha (*logu*).⁸⁴

Jak je patrné z verše (4:171), Ježíš není označován jen jako duch, ale také jako slovo (*kalima*) Boží. Ve zvěstování příchodu Jana křtitele se pak dozvídáme:

„A zavolali naň andělé, zatímco stál a modlil se ve svatyni: „Bůh ti oznamuje zvěst radostnou o narození Jana, jenž potvrdí pravdivost slova Božího a bude pánem, bude zdrženlivý, bude prorokem a jedním z bezúhonných.“ (3:39)

Arabština nerozlišuje mezi malými a velkými písmeny, ale jelikož slovo *kalima* postrádá určitý člen mělo by jím pravděpodobně být vyjádřeno "Slovo " spíše než "slovo". Klasičtí komentátoři obecně předpokládají že "Slovo " o němž je řeč je Ježíš. Ačkoli někteří časní filologové se dohadovali o tom že *kalima* označuje "knihu" nebo "písmo", tradiční interpretace je názorná ve verši 3:45, který vzpomíná i anděly oslovující Marii: „A hle, pravili andělé: „Marie, Bůh ti oznamuje zvěst radostnou o Slovu, jež od Něho přichází, jehož jméno je Mesiáš, Ježíš syn Mariin, a bude

⁸³ *Encyclopaedia of Qur'an*. str. 14

⁸⁴ *Encyclopaedia of Qur'an*. str. 14

blahoslavený na tomto i na onom světě a též jedním z těch, kdož k Bohu budou přiblíženi.“⁸⁵

Zde se *kalima* jasně odkazuje na Ježíše a stejně jako při tomto zvěstování '5 Marii, zdá se být strukturace zvěstování Zacharijášovi o narození Jana křtitele analogická, a tak je pravděpodobné, že *kalima* se tam k Ježíšovi odkazuje také. Přesto stojí za povšimnutí, že zatímco *kalima* je ženské podstatné jméno, zájmenná přípona připojená k "jménu" je mužská. Tak je jméno "Mesiáš Ježíš syn Marie" přiřítáno osobě muže označené slovem, spíše než ke slovu samotnému. Jinde v Koránu *kalima* obvykle označuje výnos duchovního. Klasičtí komentátoři byli přesvědčeni o tom že Ježíš je zván "Slovo" primárně protože, stejně jako Adama, Bůh jej povolal k existenci pouze tím, že pronese příkaz "Buďte!" jak je vyjádřeno o několik veršů později: „A podobá se Ježíš před Bohem Adamovi: On stvořil jej z prachu a potom mu řekl: „Budiž!“ a on byl!“ (3:59)⁸⁶

Verš: „Vlastníci Písma! Nepřehánějte v náboženství svém a mluvte o Bohu jedině pravdu! Vskutku Mesiáš Ježíš, syn Mariin, je pouze poslem Božím a slovem Jeho, které vložil do Marie, a duchem z Něho vycházejícím.“ (4:171) Tady jsou Ježíš a "slovo" gramaticky propojeni ještě silněji.

b) Výroky a činy

A byl (Ježíš) poslem k dítkům Izraele: „Přišel jsem k vám se znamením Pána vašeho. Utvořím pro vás z hlíny něco podobné ptáku a vdechnu tomu život, a stane se to skutečným ptákem, z dovolení Božího. A vyléčím slepého i malomocného z dovolení Božího a vzkřísím mrtvé z dovolení Božího. A sdělím vám, co jíte a co shromažďujete v příbytcích svých. A věru je v tom pro vás znamení, jste-li věřící. A přišel jsem, abych potvrdil pravdivost toho, čeho se vám dostalo přede mnou z Tóry, a aby vám byla dovolena část toho, co vám bylo zakázáno. A přicházím k vám se znamením od Pána vašeho – bojte se Boha a poslouchejte mne! Zajisté Bůh je Pánem mým i Pánem vašim, uctívejte Jej tedy – a to je stezka přímá!“ (3:49-51)

Jediný zázrak připisovaný Muhammadovi je zvěstování Koránu. Oproti tomu Ježíš konal mnoho zázraků. Většina se jich týká uzdravování (kam můžeme zahrnout i ožívování)⁸⁷

---

⁸⁵ Tamtéž str. 15

⁸⁶ Tamtéž

⁸⁷ PARRINDER, Geoffrey. *Jesus in the qur'an* str. 83-84

Všechny zázrak však vykonal skrze Ježíše Bůh, který jediný je všemohoucí. Tradiční muslimští komentátoři tyto koránské výroky tak jak jsou. Modernější tendence však směřují k hledání výkladů, které by spíše ukazovali na dané činy jako na nezázračné. Někteří moderní muslimští racionalisté se pak pokoušejí pro dané zázraky najít vědecká vysvětlení.⁸⁸

Další velmi známé verše, podle kterých se jmenuje celá 5. sůra Prostřený stůl:

A hle, pravili apoštolové: „Ježíši, synu Mariin, může nám Pán tvůj seslat z nebe stůl prostřený?“ I odpověděl: „Bojte se Boha, jste-li věřící!“ Řekli: „Chceme z něho pojíst, aby upokojila se srdce naše a abychom zvěděli, žes k nám mluvil pravdu, a mohli pak být svědky o tom!“ I zvolal Ježíš, syn Mariin: „Veliký Bože, Pane náš! Sešli nám stůl prostřený z nebes, jenž svátkem bude pro nás, jak pro prvního, tak i pro posledního z nás, i znamením od Tebe! A dej nám přiděl štědrý, vždyť Tys nejlepší z uštědřovatelů!“ I řekl Bůh: „Dozajista vám jej sešlu. Kdokoliv z vás však bude i potom nevěřící, toho potrestám trestem, jakým jsem nepotrestal nikoho z lidstva veškerého!“ (5:112-115)

Některé z populárních muslimských příběhů se vztahují k tomuto zázraku. Jeden z klasických komentátorů Koránu Džarír at-Tabarí (839-923) v jednom z těchto příběhů mluví o tom, že stůl zůstal s Ježíšem a jeho následovníky po tři dny, a pak byl opět vyzdvižen k nebi.⁸⁹

Ještě několikrát je potom v Koránu zmíněn výrok o znamenícha důkazech, týkající se Ježíše (2:81-87; 2:253-254; 5:110;43; 43:63; 61:6) Ta jsou ale někdy lidmi odmítnuta jako magie: „...a odehnal jsem od tebe dítku Izraele, když přišels k nim s důkazy jasnými a když řekli ti z nich, kdož neuvěřili: Tohle není leč kouzelnictví zjevné!“⁹⁰(5:110) a „...Avšak když předvedl jim jasné důkazy, řekli: „To je kouzelnictví zjevné.““⁹⁰(61:6)

90Ježíšovy důkazy jsou pak spojovány s vlastním jeho prorockým posláním..jasně v sůře 63. : „A když přišel Ježíš s jasnými důkazy, pravil: „Přišel jsem k vám s moudrostí, a abych vám objasnil něco z toho, o čem jste různého názoru; bojte se tedy Boha a poslouvejte mne!“⁹⁰ (43:63)⁹⁰

---

⁸⁸ Tamtéž str. 85

⁸⁹ PARRINDER, Geoffrey. *Jesus in the qur'an* str. 88

⁹⁰ Tamtéž str. 90

Ježíš dokonce v Koránském podání předpověděl příchod Muhammadův: „A vzpomeň si, jak pravil Ježíš, syn Mariin: „Dítka Izraele, já jsem vskutku poslem Božím k vám, potvrzujícím pravdivost toho, co bylo přede mnou sesláno z Tóry, a oznamujícím vám radostnou zvěst o poslu, jenž přijde po mně a jehož jméno Ahmad bude.““(61:6) Tento verš, a hlavně slovo Ahmad, je velmi sporným termínem v tomto proroctví. Jméno Ahmad, totiž je nejen jménem o stejném slovním kořeni jako slovo Muhammad, ale i, jako většina arabských jmen, má svůj význam...a to: „jméno nesmírné chvály“, nebo podle některých exegetů „slavný“ z řeckého „parakleitos“.⁹¹

V hadíthech je Ježíš co do jeho činů většinou ztvárněn jako člověk moudrý, poskytující rady:

Malik, syn Dinárův, řekl: Ježíš, mír ho provázej, a jeho následovníci s ním šli kolem mrtvoly psa. Jeden z následovníků řekl: „Jaký zápach se line z tohoto psa!“ Potom on, (požeňání a mír nechť ho provázejí), řekl: „Jak bílé jsou jeho zuby!“⁹²

V tradici (je řečeno), že Ježíš, syn Mariin, mír ho provázej, potkal muže a zeptal se ho: „Copak děláš?“ On odpověděl: „Oddávám se Bohu“ On řekl: „Kdo ti dává co potřebuješ?“ On odpověděl: „Můj bratr.“ (Ježíš) řekl: „On je více oddán Alláhovi, než ty.“⁹³

Následovníci řekli Ježíšovi, mír ho provázej: „Jak je možné, že ty můžeš kráčet po vodě a my nikoliv?“ Na to jim odvětil: „Co si myslíte o denáru a dirhamu?“ (mince, peníze). Oni opověděli: „Jsou dobré.“ A on řekl: „Pro mne však jsou denáry a bahno tím samým.“⁹⁴

---

⁹¹ KÜNG, Hans, ESS, Josef van. *Křesťanství a islám : na cestě k dialogu* . Jiří Hoblík a Luboš Kropáček. 1. vyd. Praha : Vyšehrad, 1998. str. 142

⁹² ATA UR-RAHIM, Muhammad. *Jesus: a prophet of Islam*. Delhi : Taj Co., 1993. str. 224

⁹³ Tamtéž

⁹⁴⁻⁹⁷ Tamtéž str. 225

Ježíš, syn Mariin, mír ho provázej, řekl: „Svět sestává ze tří dnů: ze včerejška, jenž již minul, z kterého nemáš nic ve svých rukou; zítřka, o kterém ani nevíš dosáhneš-li ho; a dneška, ve kterém jsi, tak toho využij.“⁹⁵ (JPI 225)

Když byl Ježíš otázan: „Jak se máš dnes ráno?“, odpověděl by: „Neschopen předejít v co doufám, nebo odložit čeho se bojím, vázaný svou prací, všechno mé dobro je v rukou ostatních. Není ubožejšího člověka nade mne.“⁹⁶ (JPI 225)

Také řekl: „Svět je obojí, hledající i hledaný. Ten kdo hledá onen svět, je jím vyhlížen dokud není jeho provize kompletní; a ten kdo hledá tento svět, je vyhlížen oním světem, dokud nepřijde smrt a chytí ho za krk.“⁹⁷ (JPI 225)

Pokud chcete, následujte toho, jenž byl Duchem a Slovem, Ježíš syn Mariin, mír ho provázej pro to, co říkával: „Mým kořením je hlad, mým spodním prádlem je strach z Boha, mým rouchem je vlna, mým ohněm v zimě jsou sluneční paprsky, mojí lampou je měsíc, mým jízdním zvířetem jsou mé nohy, a mým jídlem a ovocem je to, co země přinese. V noci nemám ničeho a ráno nemám ničeho, není ale nikoho bohatšího nade mne.“⁹⁸ (JPI 225)

Ježíš, mír ho provázej, řekl: „Ten, který prahne po světě, je jako ten, kdo pije mořskou vodu; čím víc jí vypije, tím větší je jeho žízeň dokud ho nezabije.“⁹⁹ (JPI 225)

Ježíš, mír ho provázej, řekl svým následovníkům: „Pojměte místa uctívání jako své domy a domy jako přístaviště; a jezte divokou zeleninu a pijte čistou vodu a uniknete bezpečně ze světa.“

Ježíš, mír ho provázej, když míjel tři lidi, jejichž těla byla vyzáblá a byli bledí řekl: „Co vás postihlo a způsobilo to, co vidím?“ Oni odvětili, „Strach z ohně.“ On řekl: „Alláh z oddanosti skýtá ochranu těm, jenž se bojí.“ Později od nich odešel a potkal další tři a hle, oni byli ještě vychrtlejší a bledší, tak se jich optal: „Co vás postihlo a způsobilo to, co vidím?“ Oni odvětili: „Touha po Zahradě.“ On řekl: „Alláh z oddanosti dá vám, po čem toužíte.“ Později od nich odešel a potkal další tři a hle, oni byli v ještě větší zuboženosti než ti předešlí a tak se opět zeptal: „Co vás postihlo a způsobilo to, co vidím?“ Oni odvětili: „Milujeme Alláha, veliký a skvělý je On.“ A on řekl: „Vy jste ti, kteří jsou Alláhovi nejbliže; vy jste ti, kteří jsou Alláhovi nejbliže; vy jste ti, kteří jsou Alláhovi nejbliže.“¹⁰⁰

Abu Huraira slyšel Muhammada, mír a požehnání Alláhovo necht' ho provázejí, jak říká, „Ježíš, syn Mariin, vida muže jak krade ,optal se ho: 'Kradl jsi?' On řekl: 'Ne, při Alláhovi krom kterého není jiného božstva.' Ježíš odvětil: 'Věřím v Alláha a zapírám své oči.'“¹⁰¹

---

¹⁰⁰ ATA UR-RAHIM, Muhammad. *Jesus: a prophet of Islam*. str. 228

¹⁰¹ *The Translation of the Meanings of Sahih al-Bukhari* str. 680

c) Ježíšův odchod a jeho návrat v posledních dnech

Když Židé usilovali o Ježíšův život, Bůh, jak postuluje Islámská tradice, je přelstil projekcí Ježíšovi podoby na někoho jiného, kdo byl potom místo něj ukřižován. Mezitím nechal Ježíše vystoupit do druhého, nebo třetího nebe, kde stále žije. Odtud se navrátí zabít antichrista a po pětáctyřiceti letech míru zemře a bude pochován v Medýně. V den zmrtnýchvstání bude svědčit a soudit Lid knihy. Je otázkou kde Koránské zmínky dostatečně podporují tuto konstrukci.¹⁰²

„A dal, aby mír byl se mnou v den, kdy jsem se narodil, i v den, kdy zemřu, i v den, kdy k životu budu zas probuzen.“ (19:33) Tady Ježíš mluví o svém narození, smrti a zmrtnýchvstání, z ostatních zmínek stejného (apokalyptického) charakteru (19:15;19:37-39;66) pak můžeme bez pochyb mluvit o tom, že Ježíš vstane živý v den zmrtnýchvstání.¹⁰³

Další zmínka k tomuto tématu se nachází v sůře 3.: „I strojili mu úklady, avšak i Bůh strojil lest – a Bůh nejlépe umí strojit lest. A hle, pravil Bůh: „Ježíši, nyní tě

---

¹⁰² *Encyclopaedia of Qur'an* str. 17

¹⁰³ Tamtéž

odvolám a povznesu tě k Sobě a očistím tě od (špíny) těch, kdož neuvěřili.“ (3:54-55)
To se podle muslimských komentátorů týká hlavně lsti, kterou připravovali Židé a protilest, kterou připravil bůh k záchraně Ježíšově. Ke slovu „odvolám tě“ (*tawaffá*) se klasičtí komentátoři většinou vyjadřují, jako k Božímu pokynu, kterým Ježíše uloží ke spánku, tedy v tom smyslu, že ho nenechá zemřít, jak tvrdí Křesťané.¹⁰⁴

„A za slova jejich: „Věru jsme zabili Mesiáše Ježíše, syna Mariina, posla Božího!“ Však nikoliv, oni jej nezabili ani neukřižovali, ale jen se jim tak zdálo. A věru ti, kdož jsou o něm rozdílného mínění, jsou vskutku na pochybách o něm. A nemají o něm vědomosti žádné a sledují jen dohady; a nezabili jej určitě, naopak Bůh jej k sobě pozdvihl, neboť Bůh je mocný, moudrý. A věru není nikdo mezi vlastníky Písma, kdo by v Něj neuvěřil předtím, než zemře - a v den zmrtnýchvstání bude pak proti nim svědkem.“ (4:157-159)

Ve čtvrté sůře jsou však židé kritizováni za to, že zabili Ježíše, což vnáší řadu otázek do této problematiky. Předně jde o výpovědi o tom že jej vlastně nezabili. Nu, jednoduchá odpověď z muslimské strany potvrdí odsouzení židů-oni totiž nevěděli, že to není Ježíš, a tak nesou stejnou vinu, jako kdyby ho zabili.¹⁰⁵

Celkový obraz o Ježíšově smrti, zmrtnýchvstání a jeho roli při soudném dni, pak dokresluje výroky ze sbírek *hadíthů*:

Abd'Allah bin Amr slyšel Muhammada, mír a požehnání Alláhovo necht' ho provázejí, jak říká: „Ježíš, syn Mariin, sestoupí na zem, ožení se, bude mít děti, a zdrží se 45 let, po kterých zemře a bude pochován spolu se mnou v mém hrobě. Potom Ježíš, syn Mariin a já povstaneme mezi Abu Bakrem a 'Umarem“¹⁰⁶

Abu Huraira slyšel Muhammada, mír a požehnání Alláhovo necht' ho provázejí, jak říká: „Jak vám bude, až syn Mariin sestoupí mezi vás a bude soudit lidi.“¹⁰⁷

Abu Huraira říkával: Recitujte, chcete-li: „A věru není nikdo mezi vlastníky Písma, kdo by v Něj neuvěřil předtím, než zemře - a v den zmrtnýchvstání bude pak proti nim svědkem.“(4:159)¹⁰⁸

Abu Huraira slyšel Muhammada, mír a požehnání Alláhovo necht' ho provázejí, jak říká: „Při Tom, v jehož rukou je má duše, syn Mariin brzy sestoupí mezi vás jako soudce. On zlomí kříže, zabije prasata a zruší *jizya* (daň placená komunitou která je pod ochranou Muslimského panovníka, jejíž členové ale nepřijali Islám), a hojnost se vylije do takové

¹⁰⁴ Tamtéž str. 18

¹⁰⁵ *Encyclopaedia of Qur'an* str. 19

¹⁰⁶ ATA UR-RAHIM, Muhammad. *Jesus: a prophet of Islam*. str. 229

¹⁰⁷ *The Translation of the Meanings of Sahih al-Bukhari* str. 681

¹⁰⁸ ATA UR-RAHIM, Muhammad. *Jesus: a prophet of Islam* str. 229

míry, že to nikdo nebude moct snést, a jedna *sajda* (pozice při Muslimské modlitbě, kdy čelo je položeno na zem) bude lepší než svět a vše, co zahrnuje.¹⁰⁹

A nakonec i výrok samotného Mesiáše k tomu co se bude dít v „posledních dnech“:

Ježíš, syn Mariin, mír ho provázej, řekl: „V posledních dnech přijde učený člověk, který bude hlásat ve světě střídmost, ale sami nebudou střídmi, který bude učit lidi těšit se z onoho světa, ale sami se jím těšit nebudou, a který bude varovat lidi proti vzpírání se pravidlům, ale sami se toho nezdrží. Budou se držet bohatých a odvracet se od chudých; budou milí k velkým lidem, ale couvat před ubohými. Oni jsou bratry d'áblů a protivníci Milosrdného.“¹¹⁰(JPI 226)

V posledních dnech má přijít antikrist, který je zván al-Dadžďžál. S ním se má utkat Ježíš a nejenom on. V islámských mýtech a legendách jsou tyto příběhy barvitě, a často i velice různorodě rozpracovávány. Načrtněme si tedy na několika příběžích představu o lidovém líčení posledních dnů před dnem soudným:

O znameních, které budou předcházet konci světa¹¹¹

Říká se, že těchto znamení bude deset: Slunce vystoupí na západě. Přijde daždžál, dým a divoká zvěř. A na zem sestoupí Isa syn Mariin. A přijdou národy Gog a Magog. Nastane trojnásobné zatmění. Zatemní se východ, zatemní se západ a zatemní sa Arabský polostrov. A z hlubin Adenskeho moře vyšlehne oheň. Lidé se začnou zbíhat do zástupů, které se budou podobat hromadám mravenců nebo prachu. A říká se, že prvé z protivenstev, které postihnou svět, způsobí muž, který se jmenuje Ashab. Tento muž bude pocházet z Iráku a bude velmi utlačovat národy. I propukne mezi lidmi prevelký nářek a pláč.

A potom přijde muž ze Sýrie a muž z Jemenu. Jemencan se bude jmenovat al-Kahtdni. Obadva budou páchat preveliké zlo ve svých krajinách. Podrobí si lud násilím a dopustí se mnohý protivenstev. Až jejich krutovláda bude trvat dlouho, vystupí proti nim al-Sufjdni.

---

¹⁰⁹ Tamtéž

¹¹⁰ Tamtéž str. 226

¹¹¹ AL-HASAN, Al-Kisái Abú. *Kniha o počiatku a konci a rozprávania o prorokoch : Islamské mýty a legendy* ; Z viacerých arabských vydaní a rukopisov preložil. Ján Pauliny. 1. vyd. Bratislava : Tatran, 1980. str. 158

Sufjdni se objeví v blízkosti Damašku. Bude mít jemnou tvář a dlouhý nos. Zít bude nábožně a konat dobré skutky, takže se okolo něj shromáždí mnoho předčítačů koránu a učenců. A všivhni budou říkat:

— Toto je poslední z velkých pozemst'anů! A potom Sufjdni pozbíra vojsko a odebere se do Iráku, kde zvit'ezí. Tarn zautoči proti němu al-Kahtdni, ale i toho porazí.

A vtom vyše Sufjdni tři velké zástupy ozbrojenců, jeden do Kufy, druhý do Churdsdnu {*) a třetí do rumské země. A jeho vojsko se zvědší, jakoby povstalo ze všech stran, a nastane velké krveprolití.

Příběh o vystoupení Dadždžála¹¹²

Abu Amdma al-Bdhili, nech v Něrn najde. Alláh zalíbení, říká toto: Posel boží měl jednou kázání, v kterém řekl: Lidé! Ze všech protiventev, které stihnou syny Adamovy, bude nejhorší příchod dadždžála. Dadždžál se objeví v pustině mezi Sýrií a Irákem a bude jednooký. Vykřikovat bude: „Já jsem prorok a po mně nepříjde už žádný jiní prorok“. Anebo bude vykřikovat: „Já jsem váš Pán!“ Ale na čele bude mít napsané: „jsem nevěřící.“ A toto si bude moci přečíst každý pravověrný. I říká se, že příchod dadždžála ohlásí tři těžké roky. V prvním roce rozkáže Alláh, on je vznešený, nebi, aby zadrželo třetinu dešťů. I úroda zrní bude o třetinu menší. V druhém roce rozkáže Alláh, on je vznešený, nebi, aby zadrželo dvě třetiny dešťů. I úroda na zemi bude o dvě třetiny menší. A v třetím roce rozkáže Alláh, on je vznešený, nebi, aby zadrželo všecek dešť. Tak sa stane, že ze zerně nevyroste ani stéblo. I vezme zkáza vše okrom toho, co se uchová z moci Aláhovy. Lidi bude trápit nesmírný hlad. Říká se, že právě tehdy přijde dadždžál. Před ním budou kráčet hory jídla a masa, ovoce a víno. Dadždžál přijde se svými společníky, kteří budou hrát na tamburíny a hřesit s krásnými cizoložnicemi. A věru se nenajde téměř nikdo, kdo těmto svodům odolá. Záhubě se vyhne jen ten, koho ochrání sám Alláh, On je vznešený. Někteří učenci říkají, že dadždžál přijde z osady, která se jmenuje Raškabád. Toto město leží mezi al-Ahvázem a Isfahánem. Přijde na velbloudovi, který bude tak velký, že zakryje svým stínem celé stádo zvířat. Dadždžál bude mít na čele ohnutý roh, z kterého budou vylézat hadi a škorpióni. V ruce bude držet kopí, luk, šíp a štít. Jak vejde do moře, voda mu bude sahat jen po kotníky. V Dadždžálových stopách budou kráčet čarodějové, kteří vyčarují z ohně zlaté a stříbrné věci, drahokamy, jídla a nápoje. Těmito jídly se však nikdo nenasytí jen ten, kdo uvěří v Dadždžála. A když se dadždžál pohne, pohne se s ním celý zástup služebníků a hory (jídla). Dadždžál projde celý východ i západ země, dokud nepříjde do země Bábil. A říká se, že v krajině Bábil stětne Dadždžál al-Chadira, nechť na něm spočine pokoj Alláhův.

-- Jsem pánem světů, pánem nebes i země, — po-ví mu Dadždžál. A potom zabije al-Chadira. Ale Alláh, on je vzneseny, al-Chadira oživí a ten vstane a poví nahlas:

-- Hle, tu jsem. Oživil mě Alláh, můj Pán!

A říká se, že Dadždžál zabije al-Chadira tři krát, ale vždy ho Alláh oživí. Dadždžál vstoupí do všech pozemských krajin a míst kromě čtyřech: Mekky, Medíny, Jeruzaléma a Tarzu. A na zemi pobude čtyřicet dní. Dadždžál způsobí muslimům všemožné příkoří. Všude před ním budou utíkat a ukrývat se, jak najlíp budou moci. Nakonec se přemístí do Jeruzalema. Tam se shromáždí okolo imáma, který vždy, když půjde bojovat proti Dadždžálovi, uváže si na hlavu turban Posla Božího. Tento imám bude svádět s Dadždžálem těžký boj. Nejprv zabije třicet tisíc jeho vojáků. Potom Alláh pošle zhoubný vítr, od kterého zemře čtyřicet tisíc Dadždžálových vojáků. A nakonec přijde al-mahdi se svým vojskem a zabije Dadždžálovi sto tisíc vojáků. A tehdy rozkáže Alláh Gabrielovi, aby odešel

---

¹¹² Tamtéž str. 161-163

za Ísou, který pobývá v třetím nebi. A ať mu poví, aby sestoupil na zem. I stane sa tak. Gabriel natře Ísovi hlavu posvatným olejem a obs dva sestopí na zem. A spolu s nimi půjde sedmdesát tisíc andělů. Ísa bude mít' na hlavě zelený turban, opáše si meč a v ruce bude držet kopí. Říká se, že až Ísa sestoupí do Jeruzálema opře si kopí o jeden roh mešity, nebo se bude nejdřív cht'ít pomodlit ranní modlitbu. A když se pomodlí, zavolá mocným hlasem:

— Otevřte bránu, za kterou je Dadždžál!

A když se tak stane, podívá se Ísa na Dadždžála, který se pod jeho pohledem roztopí jako vroucí olovo. I rozutečou se všichni, kteří budou s Dadždžálem, do jeskyní, za kamení a stromy. Říká se, že Dadždžálovi stoupenci budou židé. V okolí Jeruzálema se nenajde strom a ani skála, za kterou se některý z nich neukryje. Avšak Alláh, on je vznešený, obdaruje v tu chvíli stromy a skály darem řeči a ty začnou volat:

— Služebníci boží, muslimové! I za mnou se skrývá jeden nevěřící!

A říká se, že jeden strom bude mlčet. Bude to strom garkad, který má trny a smrdí.

Příchod

Habešana, který zničí Kaabu¹¹³

Říká se, že Ísa bude pro muslimy spravedlivým soudcem a pravověrným imámem. A bude konat dobro až do konce pozemského času. Tehdy dostane zprávu, že Habešan vypochoďoval s velkým vojskem, aby zničil Kaabu. Vyšle tedy Ísa velký zástup ozbrojenců z Jeruzálema do Mekky, aby bojovali proti nepříteli a odehnali ho od posvátného chrámu božího. Obě dvě strany svedou velký boj, ale nakonec Habešan porazí Ísovy vojáky a vyžene je z Mekky. A zachovalo se, že ti, co se vrátí nazpět do Jeruzálema, vypoví co se stalo. V boji s Habešanem zemře i Ísa, necht' na něm spočine pokoj Alláhův.

Někteří říkají, že Ísu pochovají v Jeruzalémě, jiní zas, že ho přenesou do Medíny, kde bude pochovaný vedle Posla Božího, Abu Bakra a Umara, necht' v nich najde Alláh zalíbení. Vahb vypráví, že po Ísově smrti utvoří Habešanovi vojáci dlouhou řadu, která bude začínat při posvátné Kaabě a končit při mořském břehu u Džiddy. A to je vzdálenost třech dnů pochodu. A potom Habešanovi vojáci uchopí Kaabu a budou si ji podávat z ruky do ruky, dokud ji nepřenesou z Mekky k mořskému břehu. Tam ji hodí do vody. V té chvíli zanikne náboženství islám a nebude se víc konat pouť do Mekky, neb Alláh, on je vznešený,

řekl: Alláh si vybral právě Kaabu za posvátný chrám a dal ji postavit pro lid..."(5:98)

A až se toto dílo zkázy dokoná, vyjde slunce na západě. O Ježíšovi

d) Popis Ježíše v některých hadítech

Ubejd syn Omarův řekl, Mesiáš, syn Mariin, mír ho provázej, se oblékal skromně, jedl divoké ovoce, a neměl syna, co by mu umřel, ani dům ke zničení, a nic neschovával pro zítřek a spal kdekoliv ho večer zanechal.¹¹⁴

Ježíš, Mesiáš, mír ho provázej, nebral si s sebou nic víc než hřeben a džbán. Potom viděl muže, jak si češe vousy vlastními prsty, a tak odhodil svůj hřeben; pak viděl dalšího pít vodu z řeky svými dlaněmi, a tak odhodil i džbán.¹¹⁵

¹¹³ AL-HASAN, Al-Kisái Abú. *Kniha o počiatku a konci a rozprávania o prorokoch*. str. 165

¹¹⁴ ATA UR-RAHIM, Muhammad. *Jesus: a prophet of Islam*. str. 226

¹¹⁵ Tamtéž

Abd'Allah bin Umar slyšel Muhammada, mír a požehnání Alláhovo nechť ho provázejí, jak říká: „Minulou noc jsem se ocitl ve vizi v Kábě a viděl jsem brunátného muže, nejkrásnějšího z takových, jaké můžeš spatřit, s nejkrásnější kadeří jakou můžeš spatřit. Učísnul si ji a kapala z ní voda. Spoléhal na ramenech dvou mužů a obcházel domy. Když jsem se otázal, kdo to byl, bylo mi řečeno, že to byl Mesijáš, syn Mariin.“¹¹⁶

Ibn 'Umar pravil: Prorok, mír a požehnání Alláhovo nechť ho provázejí, řekl: „Viděl jsem Mojžíše, Ježíše a Abraháma (v noci mého výstupu nebesy). Ježíš byl červené pleti, měl kudrnaté vlasy a široký hrudník. Mojžíš byl hnědé pleti, měl rovné vlasy a vysokou postavu, jako by byl z lidu Az-Zutt.“¹¹⁷

VII Koránští křesťané

V poslední, spíše dodatkové kapitole, načrtneme přehled koránských výroků ke křesťanům a jejich učení, tedy zmínkách v samotném Koránu, kde se, i v souvislosti s Ísou, pojednává o křesťanské věrouce. Jak jsem ale již v úvodu naznačil, nebudu se podrobněji zabývat touto tematikou.

Koránský Ježíš není Bohem:

„Říkají: „Bůh si vzal děti.“ Sláva Mu, jenž soběstačný je a Jemuž náleží vše, co na nebesích a na zemi je. Máte snad oprávnění k tomuto tvrzení, či chcete říkat o Bohu něco, o čem nemáte ponětí? (10:68)

„A hle, pravil Bůh: „Ježíši, nyní tě odvolám a povznesu tě k Sobě a očistím tě od (špíny) těch, kdož neuvěřili. A ty kdož tě následovali, učiním vyššími než ty, kdož nevěřili, až do dne zmrtvýchvstání. A pak se ke Mně všichni navrátíte a rozsoudím mezi vámi to, v čem jste se rozcházel. A ty, kdož neuvěřili, potrestám trestem přísným, na tomto i na onom světě a nebudou mít žádné pomocníky, zatímco těm, kdož uvěřili a zbožné skutky konali, se dostane odměny jejich – a Bůh věru nemá rád nespravedlivé!“ a přednášíme ti toto ze znamení a z moudrého připomenutí. A podobá se Ježíš před Bohem Adamovi: On stvořil jej z prachu a potom mu řekl: „Budiž!“ a on byl! (3:55-59)

„A říkají: „Bůh vzal si dítě!“ Při slávě Jeho, není tomu tak! Jemu náleží vše, co na nebesích i na zemi je, a všichni se před ním pokorně sklánějí! On stvořitelem je nebes a země, a když rozhodne věc nějakou, pak řekne toliko „Staniž se!“ a stane se.“ (2:116-117)

„Hovoří: „Milosrdný si vzal děti!“ Sláva Mu! Ba nikoliv, to služebníci jsou jen Jeho ctihodní, kteří se dříve než On promluvit neodvažují a jen podle rozkazu Jeho jednají. A On zná dobře, co je před nimi a co je za nimi, a oni se přimlouvají nesmějí, leč za toho, v

¹¹⁶ Tamtéž str. 229

¹¹⁷ *The Translation of the Meanings of Sahih al-Bukhari* str. 679

němž On nalezne zalíbení; a oni se před Ním třesou bázni. A kdyby někdo z nich řekl: „Já božstvem vedle Něho jsem,“ toho bychom peklem odměnili, neboť takto My nespravedlivě odměňujeme. Což ti, kdož nevěří, nevidí, že nebesa a země byly pevně spojeny a že jsme je od sebe odtrhli a že z vody jsme vše živé učinili? Což neuvěří?“(21:26-30)

„Říkajíce, že Milosrdný si vzal děti, vy spáchali jste věc hnusnou, že div se nebesa kvůli tomu neroztrhla, země se div nerozpoltila a hory se málem na prach rozpadly, že Milosrdnému děti lživě připsali. A nehodí se přece, aby si Milosrdný děti bral, vždyť všichni, kdož na nebesích a na zemi jsou, k Milosrdnému přicházejí jako služebníci.“(19:88-93)

Korán popírá Ježíšovo božství:

„Věru jsou nevěřící ti, kdož říkají: „Zajisté je Bohem Mesiáš, syn Mariin!“ Odpověz: „Kdo má u Boha takovou moc, aby Mu mohl zabránit, kdyby se mu zachtělo zahubit Mesiáše, syna Mariina, a matku jeho a vůbec všechny, kdož jsou na zemi?“ Bohu náleží království na nebesích i na zemi i vše, co je mezi nimi; On tvoří, co chce, a On nade všemi věcmi je mocný.“ (5:17)

„A hle, pravil Bůh: „Ježíši, synu Mariin, zdaž jsi to byl ty, kdo řekl lidem ‚Vezměte si mne a matku mou jako dvě božstva vedle Boha?‘“ I odpověděl: „Sláva Tobě! Nebylo na mne, abych říkal něco, k čemu jsem neměl právo! Kdybych to byl býval řekl, byl bys to dobře věděl, neboť Ty znáš, co je v duši mé, zatímco já neznám, co je v Tvé duši, vždyť Ty jediný znáš nepoznatelné. Neříkal jsem jim, leda to, cos mi nařídil, to jest: Uctívejte Boha, Pána mého i Pána vašeho! A byl jsem svědkem o nich, dokud jsem žil mezi nimi. A když jsi mne povolal k Sobě, byls to Ty, kdo byl nad nimi dozorcem - a Tys svědkem věcí všech. Potrestáš-li je - vždyť jsou služebníky Tvými; odpustíš-li jim - vždyť Tys věru mocný i moudrý!““ (5:116-118)

„A říkají Židé: „Uzajr je syn Boží!“ a říkají křesťané: „Mesiáš je syn Boží!“ A taková je řeč, již ústy svými pronášejí, a napodobují tak řeč oněch, kdož před nimi byli nevěřící. Necht' Bůh proti nim bojuje! Do jaké lži to upadli! A vzali si učence své a mnichy své za pány vedle Boha a stejně tak i Mesiáše, syna Mariina, ačkoliv jim bylo přikázáno uctívat toliko Boha jediného. A není božstva kromě Něho, jenž slávou Svou povznesen je nad ty, kdož jsou k Němu přidružování! Chtěli by zhasnout světlo Boží ústy svými, avšak Bůh nechce nic jiného než učinit světlo Své dokonalým, i když se to protiví nevěřícím.“ (9:30-32)

Korán odmítá Trojiční koncept Boha:

„Vlastníci Písma! Nepřehánějte v náboženství svém a mluvte o Bohu jedině pravdu! Vskutku Mesiáš Ježíš, syn Mariin, je pouze poslem Božím a slovem Jeho, které vložil do Marie, a duchem z Něho vycházejícím. A věřte v Boha a posly Jeho a neříkejte: „Trojice!“ Přestaňte, a bude to tak pro vás lepší. Bůh vskutku je jediným Bohem, On povznesen je nad to, aby měl dítě, vždyť náleží Mu vše, co na nebesích je i na zemi; a Bůh dostatečným je ochráncem. Ani Mesiáš, ani andělé přiblížení neopovrhují tím, aby

byli služebníky Božími. Ty, kdož opovrhují službou Bohu a kteří jsou pyšní, ty Bůh shromáždí u Sebe všechny. Těm, kdož uvěřili a zbožné skutky konali, těm Bůh dá plnou odměnu jejich a rozmnoží jim z dobrodiní Svého; a ty, kdož byli pyšní a opovrhovali službou Jemu, ty potrestá trestem bolestným. A nenaleznou vedle Boha ochránce ani pomocníka žádného. (4:171-173)

Odmítá též ukřižování Ježíše:

„a za slova jejich: „Věru jsme zabili Mesiáše Ježíše, syna Mariina, posla Božího!“ Však nikoliv, oni jej nezabili ani neukřižovali, ale jen se jim tak zdálo. A věru ti, kdož jsou o něm rozdílného mínění, jsou vskutku na pochybách o něm. A nemají o něm vědomosti žádné a sledují jen dohady; a nezabili jej určitě, naopak Bůh jej k sobě pozdvihl, neboť Bůh je mocný, moudrý.“ (4:157-158)

A nakonec:

„A věru jsou nevěřící ti, kdož říkají: „Mesiáš, syn Mariin, je Bůh!“ A pravil Mesiáš: „Dítka Izraele, uctívejte Boha, Pána mého i Pána vašeho! Kdo bude přidružovat k Bohu, tomu Bůh zakáže vstup do ráje a bude mu příbytkem oheň pekelný; a nespravedliví nebudou mít pomocníky.“ A jsou věru nevěřící ti, kdo prohlašují: „Bůh je třetí z trojice“ - zatímco není božstva kromě Boha jediného. A nepřestanou-li s tím, co říkají, věru se dotkne těch, kdož z nich jsou nevěřící, trest bolestný! Proč se tedy kajícně neobráť k Bohu a neprosí jej za odpuštění, když Bůh zajisté je odpouštějící a slitovný? Mesiáš, syn Mariin, není leč posel, před nímž byli již poslové jiní. A matka jeho byla pravdomluvná - a oba se živili pokrmy. Pohleď, jak jim objasňujeme znamení, a pohleď, do jakých lží se dostali! (5:72-75)

„A dali jsme některým z těchto poslů přednost před jinými. A jsou mezi nimi někteří, s nimiž Bůh hovořil, a jiní, jež v hodnostech povznesl. A dali jsme Ježíšovi, synu Marie, znamení jasná a posílili jsme jej Duchem svatým. A kdyby byl Bůh chtěl, pak by se nebyli navzájem zabíjeli ti, kdož po nich přišli poté, co dostalo se jim jasných znamení. Avšak dostali se do rozporu a byli mezi nimi ti, kdož uvěřili, a byli mezi nimi ti, kdož byli nevěřící. A kdyby byl Bůh chtěl, nebyli by se navzájem zabíjeli, avšak Bůh věru činí, co chce. (2:253)

Ale:

„A věru zjistíš, že lidé, kteří jsou největšími nepřáteli věřících, jsou Židé, a ti, kdo k Bohu přidružují; a zjistíš, že lidé, kteří jsou největšími přáteli věřících, jsou ti, kdož říkají: „Jsme křesťané!“ A je to proto, že jsou mezi nimi kněží a mniši a že nejsou pýchou naplněni.“ (5:82)

VIII. Stručně Ghazálího Ježíšova modlitba a úcta mystiků

Ježíš narozen Marii, skrze ducha svatého: nemá otce, stejně jako Adam.¹¹⁸ Ježíš, jako všichni svatí (v koránu: přátelé boží), je duchovním synem božství, tak může být zván potomkem. Růmí: Můj chlapče, všichni svatí jsou potomky Boha: Ať už tady, nebo tam, přítomní či nepřítomní. Vždy vědomí, bdělí a probuzení.¹¹⁹

Súfijští mistři měli za to, že Ježíš mluvil posvátně již v kolébce a vůbec měli Ježíše za tzv. předčasně vyžralého. To že Ježíš dosáhnul jednoty s Božstvím v lidské dokonalosti, a jeho narození berou jako přechod do povznesenější sféry bytí.¹²⁰

Devotee .. služebník boží. tak je nazván jen Ježíš a Muhammad

Dívají se na Ježíše jako na manifestaci božských atributů Tvůrce a Oživovatele a Marii jako manifestaci atributů Podporovatele. Dokonalou lidskou bytostí manifestující atributy... zde se rozumí že je zrcadlem odrážejícím božského vlastníka těchto kvalit.¹²¹

Ježíš je vzorem asketismu.

Ghazali ve shodě s tradicí: Ježíš říkával tuto modlitbu:

Ó Pane, v pravdě jsem stanul v pozici, kdy jsem neschopný odpuzovat to o co nestojím nebo získat to o co usiluji, a kdy vláda nad událostmi není v mých rukách a jsem vystavený mnohému dění; není většího ubožáka, než jsem já.

Ó Pane, nenech triumfovat mé protivníky, ani přátele mé spiknout se proti mě, ni soužením mě obtěžkat v omezení mé víry, a neučíš svět hlavním mým zájmem, a nedávej krutým sílu nade mnou.¹²²

---

¹¹⁸ NURBAKSH, Javad. *Jesus in the eye of the sufis*. Translated by Leonard Lewisohn and Terry Graham. London : Khaniqahi-Nimetullahi Publication, 1992 str. 19

¹¹⁹ Tamtéž str. 23

¹²⁰ Tamtéž str. 24-33

¹²¹ Tamtéž 34

¹²² Tamtéž 37

Závěr

Islámské náboženství je celkem s ambicemi pokrýt celé individuální i sociální universum. Tento celek sahá do nezměrných šířek a nedohlédnutelných obzorů. Pluralita islámského světa je až podivuhodná. A ještě podivuhodnější je, že to vše, hledají, a asi by i sami řekli, že nalézají v jedné knize, v Koránu. Nám, jako religionistům, nepřísluší posuzovat, zda to či ono poselství je to jediné pravdivé. Proto v nesmírné zmeti po různu uvztažněných fenoménů, si vybíráme jednotlivé, a snažíme se vyzdvihnout ho, ať už jakýmkoliv způsobem, na oči, pod zřítelnicí logu, rozumu.

Celek s nápisem Ježíš, je jeden z takových bezbřehých pojmů. Pokud bychom se dokonce snažili dopátrat se konkrétních dopadů na životy muslimů, pravděpodobně bychom ustrnuli před stejným prvotním chaosem.

Skrze vodítka, která nám mohl Korán poskytnout, jsme se přesvědčili o jednotlivých přídomcích, které nám pomohli podpořit konstrukci koránského Ísy.

Nejprve musela být vymezena role člověka, role Boha, a jaký vztah panuje v islámu mezi nimi. Potom skrze vztah a způsob, jakým Bůh komunikuje s lidmi, jsme načrtli koncepci proroctví, kteréžto je nutně vyvstávající souvislostí spojující ten nejširší základ, až jednotlivému našemu tématu. Ježíš jako prorok má výsadní postavení. Je však člověkem úplně stejně, jako kdokoliv z nás. Při hledání odpovědi pak, jak je příznačné pro oblast bádání, nacházíme jen další a další otázky.

Tato práce, snad jistým poshromážděním základů, vyzývá k hlubšímu zamyšlení se nad tématem a je, přinejmenším pro mě, ukazatelem, k dalšímu prohlubování znalostí. Jak je vidno, část, kterou jsem původně zamýšlel vkomponovat do celkového obrazu, tedy část pojednávající o islámském pohledu na křesťanstvo, kde má své místo i problematika koránského obrazu křesťanů, který, jak se ukazuje, je velmi zajímavý a nabádá k problematizaci otázky, vynořující se na pozadí nejasností a odchylek od známých křesťanských nauk. Totiž k otázce o jakém křesťanství se v Koránu mluví a kde má tato idea svůj možný počátek. Jak jsem již naznačil, možnosti bádání jsou nezměrné, a tak horizont táhnoucí se do pustin budoucností, snad odpoví skrze naši účast na některé otázky, a snad některé odpovědi, najdou svoje uplatnění v konkrétním.

REŠERŠE

Základní literatura:

BERG, Herbert ed. *Method and theory in the study of Islamic origins*. Leiden : E. J. Brill, 2003. X, 401 s. ISBN 90-04-12602-3

ATA UR-RAHIM, Muhammad. *Jesus: a prophet of Islam*. Delhi : Taj Co., 1993. 244 s. ISBN 978-1879402119

MAQSOOD, Ruqaiyyah Waris. *The mysteries of Jesus : a muslim study of the origins and doctrines of the Christian church*. Oxford : Sakina Books, 2000. XVI, 288 s. ISBN 0-9538056-7-0

PARRINDER, Geoffrey. *Jesus in the Qur'an*. Oxford : One World Publications, 1995. 187 s. ISBN 1-85168-094-2

KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty Islámu*. Vyšehrad, Praha 1993. 292 s. ISBN 80-7021-125-3

KŘIVADLOVÁ, Adéla. MENDEL, Miloš. MÜLLER, Zdeněk. *Islám, Ideál a Skutečnost*. Panorama, v Praze 1990. 368 s. ISBN 80-7038-012-8

NEUSNER, Jacob, CHILTON, Bruce, GRAHAM, William. *Three Faiths, One God – The Formative Faith and Practice of Judaism, Christianity, and Islam*. Brill Academic Publishers, March 2003. 320 s. ISBN 0-391-04146-0

YARSHATER, Ehsan ed. *Encyclopaedia Iranica*. California : Mazda Publishers, 1998. 8 svazků. (30, 672 s.) ISBN 1-56859-058-X

Encyclopaedia of the Qur'an. Edited by Jane Dammen McAuliffe 1. Vyd. 5 vol. Leiden: Brill Publishers, 2001-2006. ISBN 90-04-14743-8

The Translation of the Meanings of Sahih al-Bukhari. Translated by Dr. Muhammad Muhsin Khan. 1. vyd. Al-Madina Al-Munawwara : Darussalam, 1996. 757 s.

BEARMAN, P. J. ed. *The encyclopaedia of Islam : new edition : glossary and index of technical terms : to volumes I-VIII and to the supplement, fascicule, 1-6. New edition*. Leiden : E. J. Brill, 1997. 358 s. ISBN 90-04-10795-9

BELL, Richard. *The origin of Islam in its christian environment*. London : Frank Cass, 1968. 216 s. ISBN 0-7146-197-79

AMJAD-ALI, Christine ed. *Developing Christian theology in the context of Islam*. Rawalpindi : Christian Study Centre, 1996. VII, 248 s.

RIDGEON, V.J. Ridgeon. *Crescent on the Cross*. ISBN 0-19579-54-82

SALIBI, Kamal. *Conspiracy in Jerusalem – The Hidden Origins Of Jesus*. I. B. Tauris: September 15, 1998. 256 s. ISBN 1-85043-117-5

PELIKÁN, Petr. *Sunna , Pramen Islámského Práva*. Ediční středisko právnické fakulty UK v Praze, 1997. 133 s. ISBN 80-85889-13-7

Korán. Ivan Hrbek. 4. vyd. Praha : Academia, 2000. 797 s. Z arabského originálu podle různých vydání přeložil, předmluvou, komentářem a rejstříkem opatřil Ivan Hrbek. ISBN 80-200-1260-5 .

KÜNG, Hans, ESS, Josef van. *Křesťanství a islám : na cestě k dialogu* . Jiří Hoblík a Luboš Kropáček. 1. vyd. Praha : Vyšehrad, 1998. 191 s. ISBN 80-7021-262-4

AL-HASAN, Al-Kisái Abú. *Kniha o počiatku a konci a rozprávania o prorokoch : Islamské mýty a legendy ; Z viacerých arabských vydaní a rukopisov přeložil. Ján Pauliny*. 1. vyd. Bratislava : Tatran, 1980. 200 s.

INSOLL, Timothy. *The archaeology of Islam*. 1. vyd. Oxford : Blackwell, 1999. 274 s. ISBN 0-631-20115-7

Doplňující literatura:

CATE, Patrick O'hair. *Each other's scripture: the muslims views of Bible and the christians views of the Qur'an*. 1974. XI, 310 s.

Neznámá evangelia - Novozákonní apokryfy I. Překlad: Jaroslav Brož, Růžena Dostálová, Jan A. Dus, Matyáš Havrda, Lucie Kopecká, Zdeněk Kratochvíl, Petr Peňáz, Dagmar Peňázová, Petr Pokorný, Zuzana Vlčková. 2. vydání. Vyšehrad, 2006. 464 s. ISBN: 80-7021-839-8

TRIMINGHAM, J. Spencer. *Christianity among the arabs in pre-islamic times*. London : Longman, 1979. XIV, 342 s. ISBN 0-5827-808-10

BERG, Herbert ed. *Method and theory in the study of Islamic origins*. Leiden : E. J. Brill, 2003. X, 401 s. ISBN 90-04-12602-3

MC AULIFFE, Jane Dammen. *Qur'anic Christians : an analysis of classical and modern exegesis*. Cambridge : Cambridge University, 1991. XI, 332 s. ISBN 0-521-36470-1

PHIPPS, William E. *Muhammad and Jesus : a comparison of the prophets and their teachings* . London : SCM Press, 1996. 304 s. ISBN 0-334-02630-X

NURBAKHSH, Javad. *Jesus in the eye of the sufis*. Translated by Leonard Lewisohn and Terry Graham. London : Khaniqahi-Nimetullahi Publication, 1992. 132 s. ISBN 0-933546-21-1

DURRANI, M. H. *The Quranic facts about Jesus*. Karachi : International Islamic Publishers, 1983. 44 s.

COOK, Michael. *Muhammad*. z anglického originálu přeložila Stanislava Pošustová-Meňšíková. 1. vyd. Praha : Odeon : Argo, 1994. 96 s. ISBN 80-207-0498-1

ROGERSON, Barnaby. *Prorok Muhammad*. 1. vyd. Praha : NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2004. 200 s. ISBN 80-7106-732-6

CHAJRÍ, šajch Fadlulláh. *Islám*. z anglického originálu přeložil Vladimír Petkevič. 1. Vyd. Praha : Ikar, 2001. 254 s. ISBN 80-7202-922-3

GIBB, Hamilton Alexander Roskeen Sir. *Shorter encyclopedia of Islam*. Leiden : E. J. Brill, 1953. VIII, 671 s. ISBN 90-04-006818

SCHUON, Frithjof. *Christianity-islam: essays on esoteric ecumenicism*. Translated by Gustavo Polit. Bloomington : World Wýsdom Books, 1985. VII, 270 s.

SAMUK, Fevzi. *Prophet Jesus christ the son of Virgin Mary*. Ýstanbul : Kubbealtý Neṭriyat, 1998. 159 s.

Odborné Články:

SENKOVÁ, Zita. Ježíš a bible, nebo korán? / Zita Senková. *Reflex*. Roč. 18, č. 10 (20070308), s. 14. ISSN 0862-6634

POKORNÝ, Joel. Ježíš a Korán / Joel Pokorný. *Český bratr*. Roč. 68, č. 14 (1992), s. 212-213. ISSN 0009-0778

ESS, Josef van. Ježíš a Muhammad z pohledu muslimů a křesťanů. Islámský pohled / Josef van Ess. Přel. Jan Spousta. *Souvislosti*. Roč. 8, č. 3/4 (1997), s. 127-132 ISSN 0862-6928.

KÜNG, Hans. Ježíš a Muhammad z pohledu muslimů a křesťanů. Křesťanský pohled / Hans Küng ; Přel. Jan Spousta. *Souvislosti*. Roč. 8, č. 3/4 (1997), s. 133-138. ISSN 0862-6928

KROPÁČEK, Luboš. Rané křesťanství a vznik islámu / Luboš Kropáček *Teologické texty*. Roč. 10, č. 4 (1999), s. 110-113. ISSN 0862-6944

KROPÁČEK, Luboš. Stvořili jsme vás z kapky přilnavé / Luboš Kropáček *Nový Orient*. Roč. 47, č. 7 (1992), s. 203-207. ISSN 0029-5302

BÜRCKLE, Horst. Ježíš Kristus v kontextu jiných náboženství / Horst Bürckle ; Přel. M. K. *Teologické texty*. Roč. 8, č. 5 (1997), s. 163-165. ISSN 0862-6944